

Công ty Thủy điện Trung Sơn
DỰ ÁN THỦY ĐIỆN TRUNG SƠN
BAN CHUYÊN GIA MÔI TRƯỜNG VÀ XÃ HỘI (PoE)
Cuộc họp PoE lần thứ 2

Báo cáo PoE số 2 – Bản cuối cùng

Người soạn:

**Erik Helland-Hansen – Chuyên gia quốc tế về Môi trường , Trưởng Ban
Frederic Giovannetti – Chuyên gia quốc tế về Tái định cư, Le Anh Tuan –
Chuyên gia trong nước về Môi trường, Khúc Thanh Vân – Chuyên gia trong
nước về Tái định cư**

MỤC LỤC

TÓM TẮT BÁO CÁO	1
1. GIỚI THIỆU	3
1.1 BAN	3
1.2 PHẠM VI XEM XÉT LẦN NÀY.....	3
1.3 BÁO CÁO NÀY	4
2. PHẠM VI VÀ TÌNH TRẠNG QUẢN LÝ VÀ GIÁM SÁT MÔI TRƯỜNG VÀ XÃ HỘI.....	4
2.1 QUÁ TRÌNH ESIA VÀ CÁC HOẠT ĐỘNG TIẾP THEO	4
2.2 TÀI LIỆU QUẢN LÝ MÔI TRƯỜNG VÀ XÃ HỘI.....	4
2.2.1 Tài liệu Hợp đồng.....	4
2.2.2 Kế hoạch Quản lý môi trường (EMP).....	5
2.2.3 RLDP.....	5
2.2.3.1 Hợp phân tái định cư	5
2.2.3.2 Hợp phân sinh kế	5
2.2.3.3 Kế hoạch phát triển dân tộc thiểu số.....	5
2.2.4 Cảm nhận của Ban về các tài liệu quản lý môi trường và xã hội.....	6
2.3 TIẾP CẬN THEO DÕI VÀ GIÁM SÁT.....	8
2.4 XEM XÉT CÁC BÁO CÁO GIÁM SÁT, THEO DÕI VÀ ĐÁNH GIÁ.....	8
2.4.1 Báo cáo giám sát môi trường	8
2.4.2 Các báo cáo giám sát xã hội.....	10
3. CÁC PHÁT HIỆN CHÍNH VỀ MÔI TRƯỜNG	10
3.1 CÁC KHU TÁI ĐỊNH CƯ.....	10
3.1.1 Xói mòn và ổn định mái dốc.....	10
3.1.2 Các biện pháp an toàn tại đỉnh các mái dốc đứng	11
3.1.3 San gạt và quản lý lớp đất mặt	12
3.1.4 Thoát nước bề mặt.....	12
3.2 LÁN TRẠI CÔNG NHÂN VÀ CÔNG TRƯỜNG NÓI CHUNG.....	13
3.2.1 Trồng lại cỏ và cây cối	13
3.2.2 Tiêu chuẩn vệ sinh và giữ sạch môi trường	13
3.3 KHU VỰC CÔNG TRÌNH CHÍNH VÀ TUYẾN ĐẠP	14
3.3.1 An toàn và sức khỏe nghề nghiệp.....	14
4. CÁC PHÁT HIỆN CHÍNH VỀ MÔI TRƯỜNG VÀ TÁI ĐỊNH CƯ	15
4.1 TÌNH HÌNH CHUNG VỀ CÔNG TÁC BỒI THƯỜNG	15
4.2 PHÁT TRIỂN ĐIỂM TÁI ĐỊNH CƯ	15
4.3 PHÂN ĐẤT VÀ NHÀ	16
4.3.1 Phân các lô đất tái định cư	16
4.3.2 Tự di dời	16
4.3.3 Nhà tái định cư do dự án xây dựng.....	16
4.4 KÍCH THƯỚC LÔ ĐẤT TÁI ĐỊNH CƯ	16
4.5 BỒI THƯỜNG VÀ SỰ PHÙ HỢP CỦA ĐƠN GIÁ.....	17
4.6 QUẢN LÝ KHIẾU KIỆN	18
4.7 NHỮNG NGƯỜI DỄ BỊ TỔN THƯƠNG	18
4.8 KẾ HOẠCH PHÁT TRIỂN DÂN TỘC THIỂU SỐ	19
4.8.1 Tuyển dụng lao động địa phương.....	19
4.8.2 Quy tắc ứng xử của Nhà thầu.....	19
4.8.3 Trường nghĩa địa bản Co Me	19
5. CÁC VẤN ĐỀ QUAN TRỌNG VỀ KẾ HOẠCH.....	19
5.1 CẢI THIỆN BẢN ĐỒ.....	19
5.2 QUẢN LÝ GIAO THÔNG ĐƯỜNG VÀO TRUNG SƠN	20

5.3	SỬ DỤNG BÃI THẢI SAU NÀY	20
5.4	XÂM LẤN RỪNG CỘNG ĐỒNG GIÁP RANH	20
5.5	NGHIÊN CỨU BỔ SUNG.....	20
6.	KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ.....	21
6.1	KẾT LUẬN CHÍNH.....	21
6.2	KHUYẾN NGHỊ CHÍNH.....	21
	PHỤ LỤC 1 – Điều khoản tham chiếu của PoE	24
	PHỤ LỤC 2 – Các tài liệu đã nhận được.....	31
	PHỤ LỤC 3 – Lịch trình của PoE.....	33
	PHỤ LỤC 4 – Những người đã gặp	36
	PHỤ LỤC 5 - Ý kiến của chuyên gia tái định trong nước về báo cáo giám sát xã hội và tái định cư.....	38

TÓM TẮT BÁO CÁO

Đánh giá của PoE dựa trên các tài liệu đã được cấp trước, kiểm tra hiện trường được bố trí trong các cuộc họp từ ngày 7-9/1 và thông tin thu được từ các cuộc họp và thảo luận. Những vấn đề chính đã được thảo luận trong lần đánh giá này là :

- Các bước và những người hành động đã tham gia vào quá trình ESIA từ năm 2003;
  - Các tài liệu ESIA được nhận xét là hoàn toàn phù hợp cho mục đích của các tài liệu đó;
  - TSHPP đang được giám sát về mặt môi trường và xã hội bởi một số đơn vị (Hình 1) và được Ban khen ngợi vì đã đưa một hệ thống theo dõi rất toàn diện vào sử dụng;
  - Một bản đồ khu vực lòng hồ và tất cả các Khu và Điểm tái định cư có tên được đánh dấu trên đó được đưa vào trong báo cáo này;
  - Khoảng 15 báo cáo giám sát/quan trắc đã được PoE đánh giá (Phụ lục 2) và thấy rằng phần lớn là hữu ích và toàn diện;
- Các nguyên tắc của Kế hoạch Quản lý Môi trường và Xã hội:
  - Tài liệu Hợp đồng và các Bảng tiên lượng liên quan đến các vấn đề môi trường được thảo luận trong bối cảnh Nhà thầu tuân thủ EMP;
  - EMP và RLDP cùng với các hợp phần tái định cư, sinh kế và phát triển dân tộc thiểu số được đánh giá và sau đó cho ý kiến;
- Những phát hiện chính về Môi trường được minh họa bằng ảnh và được khuyến nghị theo từng mục:
  - Ở một số điểm tái định cư PoE đã quan sát thấy rằng có khả năng có vấn đề về xói lở và ổn định mái dốc cần được quan tâm trước khi mùa mưa đến;
  - Một số lô đất ở tại khu TĐC số 4, Suối Nón 2, cần phải lắp đặt rào chắn để bảo vệ người và phương tiện khỏi bị vô tình rơi xuống mái dốc dựng đứng;
  - Đất mặt phải được gom lại ở nơi có thể hoặc đưa vào bãi trữ để người dân TĐC có thể dùng làm vườn và dùng để tái tạo cảnh quan với đất phù hợp;
  - Các nguyên tắc về thoát nước bề mặt có vẻ như được thiết kế chưa hợp lý ở một vài mái dốc và đề nghị có đánh giá bởi chuyên gia độc lập;
  - Trồng lại cỏ và cây là một phần của Hợp đồng này và khuyến nghị rằng hành động này được đưa ra đúng lúc và được thực hiện trước mùa mưa tới;
  - Các tiêu chuẩn vệ sinh và giữ gìn vệ sinh môi trường tại các lán trại công nhân chưa thỏa đáng;
  - Có vẻ như là các công nhân của Nhà thầu có thái độ khá thờ ơ với việc đáp ứng các tiêu chuẩn yêu cầu về trang thiết bị bảo hộ cá nhân (PPE) và đề nghị TSHPCo thắt chặt công tác giám sát và áp dụng các điều khoản phạt qui định trong hợp đồng đối với những người vi phạm.
- Những phát hiện chính về Xã hội và TĐC gồm:

Dự án Thủy điện Trung Sơn

Ban Chuyên gia Môi trường và Xã hội – Cuộc họp PoE và Báo cáo số 2

- Trong khi việc xây dựng các khu TĐC có tiến triển đáng kể thì vẫn còn sự chậm trễ chung khoảng 6 tháng trong việc bàn giao các lô đất TĐC cho người dân bị ảnh hưởng. Mặc dù sự chậm trễ này có thể sẽ không ảnh hưởng đến việc người dân TĐC di chuyển trước khi tích nước nhưng nó sẽ tạo nên sự không chắc chắn và sự thất vọng phần nào trong các cộng đồng và cần được giải quyết bằng cách thông tin tốt hơn cho bà con;
  - Có chút nhầm lẫn về cách tính toán diện tích bề mặt của các lô đất TĐC. Một số phần rất dốc của khu TĐC đã được tính vào đất ở hoặc đất vườn. Điều này phải được xem xét lại;
  - Cần phải tìm kiếm sự hài hòa về giá giữa các tỉnh giáp ranh, theo các điều khoản mới của Luật Đất đai, để tránh sự chênh lệch lớn mà hiện tại đang thấy ở cây Luồng;
  - Quản lý khiếu kiện không phải lúc nào cũng được thực hiện, và Công ty Trung Sơn phải hỗ trợ các huyện trong việc thành lập hệ thống quản lý khiếu kiện đáp ứng được yêu cầu và công bằng, cũng như lập các tài liệu liên quan;
  - Hỗ trợ những người dễ bị tổn thương phải được cải thiện theo tinh thần của OP 4.12 và RDLP vì các Huyện chưa hoàn thành việc xác định và sàng lọc những người dễ bị tổn thương nằm ngoài danh sách những người tàn tật có sẵn từ cơ quan quản lý hành chính liên quan.
- Một số vấn đề về lập kế hoạch tiếp theo từ Báo cáo số 1 của PoE, đã được thảo luận trong phần chính cuối cùng của Báo cáo số 2 của PoE, gồm có:
- Các bản đồ có sẵn cho người đánh giá đã cải thiện nhiều;
  - Công tác quản lý giao thông trên tuyến đường vào Co Me hóa ra là có ít vấn đề hơn là Ban đã dự kiến khi áp dụng lái xe vào ban đêm. Vẫn khuyến nghị tiếp tục đối thoại và theo dõi các vấn đề về an toàn giao thông;
  - Hình như, thực tế về việc lấn chiếm rừng xung quanh và phá hoại môi trường sống ở khu vực xung quanh được tranh luận - PoE chờ đợi những khảo sát thêm và báo cáo từ IMCE trước khi trình bày những khuyến nghị nhất định trong lĩnh vực này.
  - Nhiều nghiên cứu về hệ sinh thái và quản lý nước đã được xác định và lập ngân sách nhưng vẫn chưa được tiến hành. Việc TSHPCo thiếu đầu vào quản lý để tiến hành các hành động quản lý bền vững như là những biện pháp giảm thiểu là một vấn đề còn phải bàn và hành động khắc phục cần được ưu tiên cao.

1. GIỚI THIỆU

1.1 BAN

Ban chuyên gia môi trường và xã hội (PoE hoặc là Ban) làm việc tách rời với PoE An toàn Đập và gồm 4 chuyên gia cùng nhau báo cáo và nộp Báo cáo số 2 của PoE này. Các vấn đề về xã hội được ông Frederic Giovannetti của Pháp và bà Khúc Thanh Vân của Việt Nam giải quyết, cả hai đều là các chuyên gia TĐC, và các vấn đề về môi trường được các chuyên gia Môi trường/Quản lý Nước là ông Erik Helland-Hansen của Na Uy và ông Lê Anh Tuấn của Việt Nam xem xét. Ban PoE gồm 4 thành viên cùng cộng tác nộp Báo cáo số 2 của PoE.

Điều khoản tham chiếu của các Chuyên gia cơ bản là giống nhau và có thể được tóm tắt chung từ TOR (Phụ lục 1 đính kèm) liên quan để phạm vi công việc của Chuyên gia Môi trường Quốc tế:

- Xem xét và đưa ra nhận xét độc lập về các báo cáo Quản lý Môi trường và kết quả của các tiểu kế hoạch môi trường dự án do các tư vấn của dự án cung cấp.
- Tham gia Ban Giải quyết Khiếu kiện độc lập (IGP) với tư cách là thành viên giải quyết những khiếu kiện về các vấn đề môi trường và xã hội.
- Cho lời khuyên về các biện pháp để nhân rộng các kết quả môi trường của dự án nói chung. Nhiệm vụ này bao gồm chỉ dẫn về những tác động môi trường tiềm ẩn không thể dự đoán trước của dự án trong giai đoạn thi công và vận hành.
- Cho TSHPCo lời khuyên về quản lý thực hiện EMP bao gồm xây dựng năng lực quản lý môi trường.

1.2 PHẠM VI XEM XÉT LẦN NÀY

Báo cáo chung này của Ban được lập tại văn phòng của họ sau khi trở về từ chuyến công tác đến công trường ngày 7-12/1/2015. Đây là báo cáo đầu tiên của Ban đầy đủ 4 người và có dự định được công bố. Báo cáo số 1 của POE do 3 thành viên của Ban lập đã được ban hành vào tháng 5/2014 nhưng chưa được công bố vì nó được coi là báo cáo khiếu khởi động bởi một nhóm không đầy đủ của PoE.

Cơ sở của báo cáo này là chuyến thăm đến công trường dự án Trung Sơn và các cuộc họp mà các thành viên của Ban đã có (*Kế hoạch làm việc của PoE trong Phụ lục 4*). Các chuyến đi hiện trường đã được bố trí đến khu TĐC số 2, 4 và 1 theo thứ tự đó. Đã tổ chức các cuộc họp với Hội đồng Bồi thường huyện Mường Lát và Vân Hồ (Phụ lục 3). PoE đã dự các cuộc họp với cán bộ TSHPCo vào ngày đầu tiên và ngày cuối cùng và một cuộc họp báo cáo kết quả tại văn phòng Ngân hàng Thế giới có Giám đốc TSHPCo tham dự.

Trước khi lên đường đi Việt Nam và trong thời gian ở công trường Ban nhận được bản điện tử một số báo cáo và tài liệu hợp đồng. Danh sách các tài liệu đã nhận được đính kèm thành Phụ lục 2, trong đó các tài liệu đã nhận được cho đợt công tác đầu tiên của PoE cũng được đưa vào. Một số tư vấn được thuê riêng rẽ ngoài PoE trong các hoạt động giám sát và theo dõi liên quan đến việc thực hiện các kế hoạch quản lý môi trường và xã hội. Với rất nhiều đối tượng thực hiện cùng tham gia kiểm tra và theo dõi, điều thiết yếu là PoE tìm thấy một vai trò đảm bảo rằng giá trị được gia tăng cho quá trình thực hiện dự án Trung Sơn và không chỉ đơn thuần là một tầng kiểm soát khác.

1.3 BÁO CÁO NÀY

Báo cáo số 2 này được hình thành như là một đánh giá độc lập có thể được xem xét tách rời khỏi Báo cáo số 1, cho dù báo cáo số 1 chứa những thông tin hữu ích không được nhắc lại trong báo cáo hiện tại này.

Bản thân Báo cáo này liên quan tới việc xác định các vấn đề, cụ thể là các hành động có bản chất chủ động cần có sự quan tâm của tất cả các bên liên quan đến các hoạt động xây dựng. Mục tiêu của nó là thiết lập một cái nhìn tổng quan về Dự án với nhiều đối tượng thực hiện và sau đó tập trung vào một số vấn đề cốt lõi cần sự hỗ trợ cho TSHPCo và Cán bộ Môi trường Dự án (PEO) để giải quyết và chúng có thể là những chỉ báo để Ban theo dõi trong quá trình thực hiện dự án.

2. PHẠM VI VÀ TÌNH TRẠNG QUẢN LÝ VÀ GIÁM SÁT MÔI TRƯỜNG VÀ XÃ HỘI

2.1 QUÁ TRÌNH ESIA VÀ CÁC HOẠT ĐỘNG TIẾP THEO

Các nghiên cứu đánh giá Môi trường cho Trung Sơn HPP lần đầu tiên được thực hiện vào năm 2003 với một EIA cập nhật được ban hành năm 2007 và đã được Bộ Tài nguyên và Môi trường (MoNRE) phê duyệt năm 2008. Để đáp ứng được yêu cầu của WB, các nghiên cứu bổ sung đã được thực hiện và một Đánh giá Tác động Môi trường và Xã hội bổ sung (SESIA) đã được ban hành và sau đó đã được Ngân hàng không phản đối. SESIA này và các tài liệu tiếp sau nó Kế hoạch Quản lý Môi trường (EMP) và Chương trình Tái định cư, Sinh kế và Phát triển Dân tộc Thiểu số (RLDP) đều đề ngày 15/1/2011. Những tài liệu này hình thành nên cơ sở cho sự tiếp tục môi trường và xã hội mà nay đang thực hiện.

Việc thi công xây dựng đã được khởi công vào tháng 9/2012 với công tác giám sát thi công bắt đầu vào tháng 11/2012 do AECOM thực hiện là đơn vị ban hành các báo cáo hàng tháng và hàng tuần về kỹ thuật cũng như các vấn đề về quản lý môi trường. Một hợp đồng với Fichtner làm Tư vấn giám sát độc lập về môi trường (IEMC) liên quan đến Kế hoạch Quản lý Môi trường có hiệu lực vào tháng 8/2013. Dự thảo Báo cáo số 2 của họ đề tháng 12/2014. Các khía cạnh quản lý xã hội được xác định trong RLDP và VICA Consultants International Ltd., Co. đã được thuê làm đơn vị giám sát độc lập. Báo cáo giám sát định kỳ lần 4 và Báo cáo Giám sát định kỳ lần 5 của VICA đã được ban hành vào tháng 11/2014.

Ngân hàng Thế giới tiến hành các cuộc tham vấn và kiểm tra định kỳ tại hiện trường, xem xét các báo cáo giám sát/quan trắc và cho TSHPCo lời khuyên về các biện pháp cần thiết để dự án đáp ứng được các mục tiêu phát triển của dự án (PDO). Vào tháng Mười 11, WB đã tiến hành Đánh giá Giữa kỳ (MTR) và nay Biên bản ghi nhớ của đợt đánh giá là một tài liệu quan trọng để TSHPCo nỗ lực cải thiện các thông số hiệu quả được phát hiện là dưới mức đáp ứng thỏa đáng.

2.2 TÀI LIỆU QUẢN LÝ MÔI TRƯỜNG VÀ XÃ HỘI

2.2.1 Tài liệu Hợp đồng

Với toàn bộ EMP là một phần không thể tách rời của Hợp đồng Công trình, trong quá trình thực hiện không được có sự cản trở chính thức nào đối với việc buộc các nguyên tắc về quản lý môi trường được thực hiện. Thật không may là BoQ chỉ có 2 hạng mục liên quan đến môi trường đó là (a) Sức khỏe và An toàn và (b) Thực hiện Kế hoạch Quản lý Môi trường (EMP), mà cả hai đều nằm trong Bảng A, Tổng quát thuộc Sơ bộ & Tổng quát. Điều này có nghĩa là việc thanh toán cho Nhà thầu bị ràng buộc vào 2 hạng mục lớn chứ không phải là một loạt các tiểu mục mà mỗi

tiêu mục xác định một cách chính xác những gì dự kiến được Nhà thầu thực hiện và việc thanh toán sẽ bị đe dọa nếu các đơn vị giám sát/theo dõi lập hồ sơ không tuân thủ. Trong Báo cáo số 1, Ban đã đề xuất một phương pháp tiếp cận để đáp ứng vấn đề này thông qua các cuộc đàm phán chủ động với Nhà thầu, nhưng việc này vẫn chưa được bám sát. Có vẻ như vấn đề được dự đoán trước này chưa nghiêm trọng và TSHPCo đã đạt được mục đích bắt Nhà thầu khắc phục bằng cách dọa giữ lại toàn bộ các khoản thanh toán.

2.2.2 Kế hoạch Quản lý môi trường (EMP)

EMP, ban hành năm 2011, là tài liệu hướng dẫn để đảm bảo rằng các nguyên tắc đảm bảo an toàn môi trường và xã hội được áp dụng cho việc thực hiện TSHPP. Đó là một công cụ toàn diện và thỏa đáng để xác định các hoạt động tiếp theo được đánh giá trong báo cáo PoE này. EMP xác định một số tiêu kế hoạch mà đã là một phần của các hoạt động đang diễn ra hoặc về các hoạt động sẽ được tiến hành.

2.2.3 RLDP

Công cụ chính để quản lý các tác động xã hội của Dự án là Chương trình Tái định cư, Sinh kế và Phát triển dân tộc thiểu số (RLDP). Đây là chương trình nhằm mục đích đáp ứng các nghĩa vụ của Dự án theo các chính sách của Ngân hàng Thế giới OP 4.12 (hợp phần Tái định cư và sinh kế) và OP 4.10 (hợp phần Dân tộc thiểu số).

2.2.3.1 Hợp phần tái định cư

Theo Kế hoạch tái định cư, công tác tái định cư ở Dự án thủy điện Trung Sơn được thực hiện trên cơ sở bốn nguyên tắc chung: (a) Cố gắng hết sức để giảm thiểu tác động của việc thu hồi đất và các tác động xã hội khác; (b) nếu việc tái định cư, có hay không di dời, là không thể tránh khỏi, thì những người dân bị ảnh hưởng sẽ được nhận đền bù để mức sống và khả năng kiếm sống của họ ít nhất sẽ được như khi chưa có dự án; tiền đền bù được cung cấp trước khi người dân bị ảnh hưởng bị thu hồi đất và các tài sản khác; (c) dự án đem lại cho người dân địa phương cơ hội thu lợi từ dự án; và (d) người dân địa phương tham gia vào việc lập kế hoạch và thực hiện.

2.2.3.2 Hợp phần sinh kế

Hợp phần sinh kế (Kế hoạch cải thiện sinh kế cộng đồng – CLIP) được thiết kế để khôi phục sinh kế ở cả cấp hộ và cấp cộng đồng (bản). Do nguồn lực địa phương có nhiều hạn chế nên các nguồn lực bên ngoài (hỗ trợ kỹ thuật, nguồn lực tài chính, nguồn vật chất mới) được đưa vào thông qua RLDP. CLIP theo chiến lược khôi phục sinh kế kép:

- o Nâng cao và cải thiện hệ thống canh tác hiện hành cho nhiều hộ gia đình. Phần lớn các hộ mong muốn những sinh kế dựa trên đất hơn.
- o Đa dạng hóa đi vào các ngành nghề phi nông nghiệp thông qua dạy nghề cho thanh niên, hỗ trợ các doanh nghiệp nhỏ mà sẽ tạo ra việc làm ở địa phương. CLIP cũng chú ý tới việc tránh hiện tượng số đông các hộ được di dời có trình độ học vấn cao hơn chuyển ra ngoài khu vực. Nó đem lại cho các hộ này cơ hội ở lại khu vực dự án.

2.2.3.3 Kế hoạch phát triển dân tộc thiểu số

Dự án được thực hiện ở các huyện nơi người dân đa số là người dân tộc thiểu số: người Thái, ở các gia đình nói tiếng dân tộc Tày- Thái, người Mường, ở các gia đình sử dụng ngôn ngữ Việt-Mường và người Hmong, ở các gia đình sử dụng ngôn ngữ dân tộc Hmong – Dao. Người Kinh

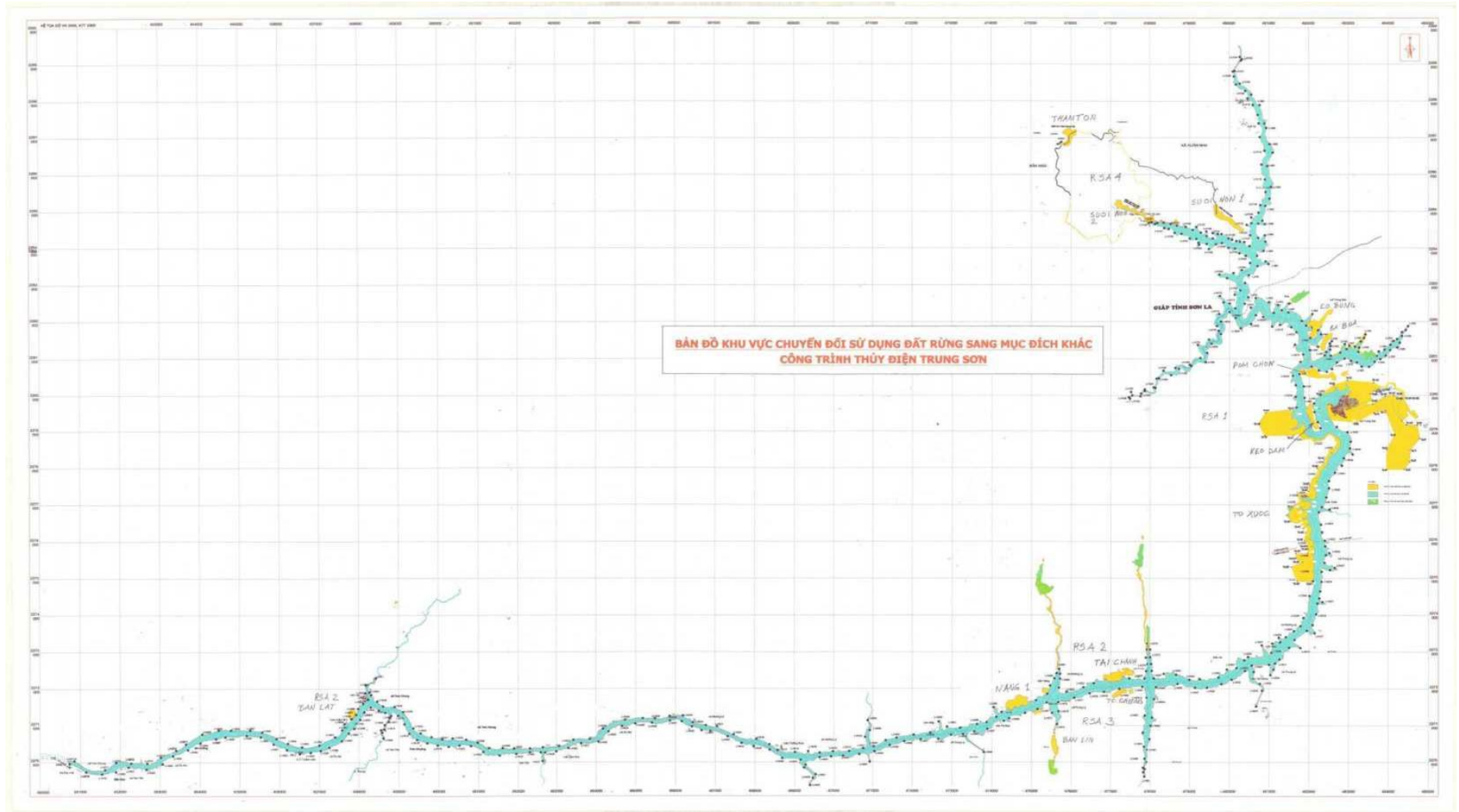
chiếm dưới 1% dân số ở khu vực thuộc RLDP. Tỷ lệ người nghèo cao trong khu vực Dự án có mối liên quan với tỷ lệ cao người dân tộc thiểu số. Theo báo cáo, trong các nhóm dân tộc thiểu số thì người Hmong nghèo hơn đáng kể so với hai nhóm còn lại. Trong khi người Thái và người Mường thể hiện một khoảng cách nhỏ về văn hóa với cộng đồng số đông người Việt thì khoảng cách về văn hóa giữa người Hmong với cả cộng đồng số đông người Việt và với hai nhóm còn lại cũng lớn hơn, vì họ sống trong các bản toàn hoặc hầu hết là người Hmong và không thấy có ghi chép về hôn nhân chéo. Kiến thức tiếng Việt của hầu hết phụ nữ Hmong rất hạn chế.

Trong khi CLIP giải quyết vấn đề khoảng cách nghèo đói thì EMDP lại chủ yếu nhằm giải quyết khoảng cách về văn hóa. EMDP cung cấp quỹ và thực hiện (a) trợ cấp khẩn cấp cho hộ trong các cộng đồng dễ bị tổn thương, (b) các nghi lễ di dời bản và mộ, cũng như bảo vệ nghĩa địa, và (c) trợ cấp cho nhóm phụ nữ ở 8 xã.

2.2.4 Cảm nhận của Ban về các tài liệu quản lý môi trường và xã hội.

Các liệu SESIA, EMP và RLDP có vẻ như được lập tốt, toàn diện và về cơ bản là đầy đủ làm cơ sở và công cụ cho các bên thực hiện tốt về xã hội và môi trường trong quá trình thi công Dự án thủy điện Trung Sơn. Sự thiếu vắng các bản đồ hữu ích được phát hiện trước đây hiện đang được khắc phục trong hợp đồng Tư vấn giám sát độc lập về môi trường (IEMC) bằng cách sử dụng các hình ảnh Google Earth miễn phí. Một bản đồ khu vực hồ chứa với tất cả các khu và điểm tái định cư đã được chuẩn bị sẵn và được thể hiện trong hình 1.

Dự án Thủy điện Trung Sơn
Ban Chuyên gia Môi trường và Xã hội – Cuộc họp PoE và Báo cáo số 2

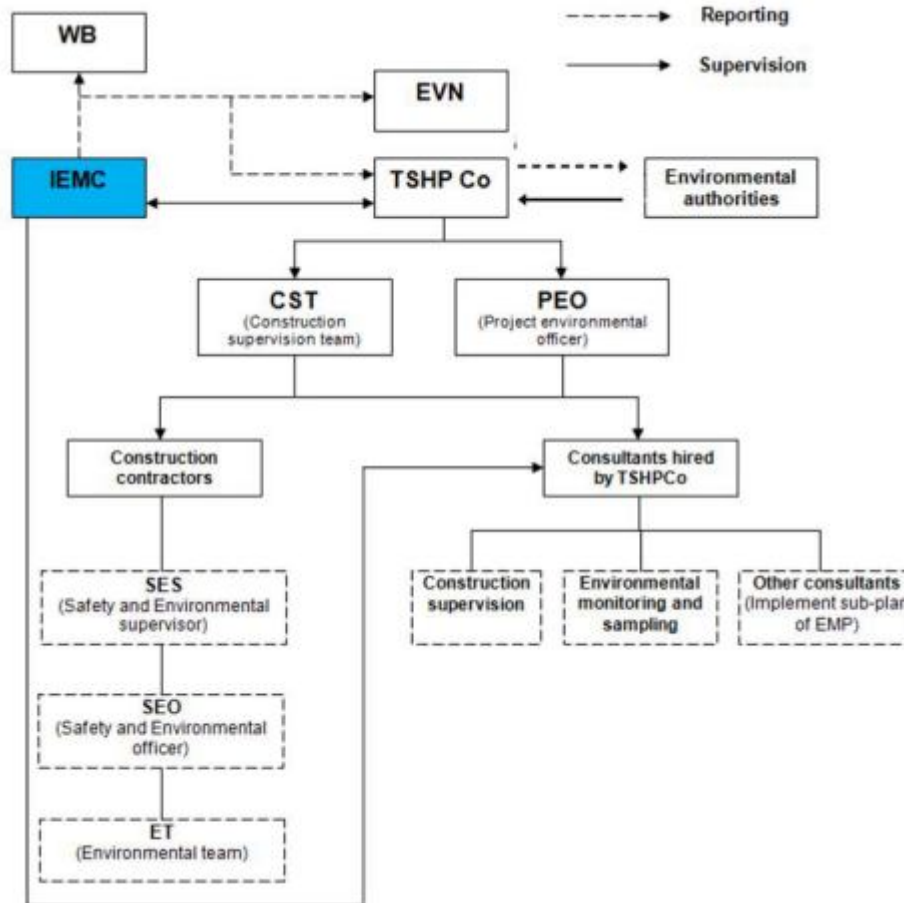
Hình 1: Khu vực hồ chứa Thủy điện Trung Sơn, các Khu và Điểm tái định cư đã định

2.3 TIẾP CẬN THEO DÕI VÀ GIÁM SÁT

Đối lập với hầu hết các dự án thủy điện, mà đang được thực hiện với mức độ giám sát tối thiểu về môi trường / xã hội và thường không có sự theo dõi, Dự án Thủy điện Trung Sơn đã đặt ra một tiêu chuẩn hoàn toàn mới theo chiều hướng tích cực. Trong trường hợp này, người ta có thể phản ứng trước một mạng lưới phức tạp các thành phần tham gia vào việc giám sát theo dõi như được thể hiện trong Hình 2¹. Tuy nhiên, tính chất toàn diện của những nỗ lực giám sát/theo dõi này là thích hợp nếu như văn phòng PEO của TSHPCo có khả năng phân loại dòng thông tin và hành động một cách hợp lý. WB theo sát và PoE sẽ đánh giá tình hình và cho lời khuyên khi cần thiết.

Hình 2: Sơ đồ theo dõi và giám sát

Nguồn: Báo cáo khởi động của IEMC, tháng 1/2014

2.4 XEM XÉT CÁC BÁO CÁO GIÁM SÁT, THEO DÕI VÀ ĐÁNH GIÁ

2.4.1 Báo cáo giám sát môi trường

Trước khi xuất phát và trong thời gian Ban ở công trường, Ban đã nhận được các tài liệu sau:

¹ *Khuyến IEMC đưa nhà thầu và phạm vi giám sát của họ vào trong sơ đồ tại báo cáo giám sát tiếp theo*

Dự án Thủy điện Trung Sơn

Ban Chuyên gia Môi trường và Xã hội – Cuộc họp PoE và Báo cáo số 2

- C-MW-03: Báo cáo tuần (2/11/2014) của AECOM New Zealand Limited liên danh với EASIA Việt Nam, ngày 5/12/2014.
- C-MW-03: Báo cáo tháng (10/2014) của AECOM New Zealand Limited liên danh với EASIA Việt Nam, 29/11/2014.
- Dịch vụ tư vấn “Tư vấn giám sát độc lập môi trường- Công trình chính và các khu tái định cư”; (Bản cuối cùng), BÁO CÁO GIÁM SÁT số 1, do FICHTNER trình, 10/2014.
- Dịch vụ tư vấn “Tư vấn giám sát độc lập môi trường- Công trình chính và các khu tái định cư”; (Bản dự thảo), BÁO CÁO GIÁM SÁT số 2, do FICHTNER trình, 12/2014;
- Tư vấn quan trắc chất lượng môi trường và đánh giá độ ô nhiễm (Giai đoạn thi công), Gói thầu C-EMP15, Báo cáo đợt giám sát số 2 do Exp International Services Inc. trình ngày 20/5/2014; hiệu chỉnh ngày 24/7/2014.
- Báo cáo tình hình thực hiện dự án đến ngày 15/12/2014.
- Dự án thủy điện Trung Sơn (TSHPP), Đánh giá giữa kỳ (MTR) 3-21/11/2014, Biên bản ghi nhớ – Tháng 11/2014.
- Kế hoạch quản lý môi trường tại công trường Thủy điện Trung Sơn (SEMP), lập bởi LIÊN DANH SAMSUNG C & T CORPORATION – CÔNG TY CỔ PHẦN XÂY DỰNG 47.

Báo cáo của AECOM bao hàm cả các vấn đề về kỹ thuật và môi trường hàng tuần cũng như hàng tháng. Theo quan điểm của Ban, Phụ lục 6. Tóm tắt NNCAR và các Thông báo vi phạm và các Thông báo khác (trong các báo cáo tuần) và 6.0- Vấn đề tuân thủ môi trường (trong các báo cáo tháng) là các phần quan trọng nhất. Chúng tóm tắt theo trình tự thời gian các vấn đề “không tuân thủ” quan sát được, nhưng không thông tin được cho người đọc hậu quả của việc không khắc phục các vi phạm trong trong thời hạn được nêu. Các báo cáo này là các công cụ chính để cán bộ PEO của TSHPCo tiếp tục theo dõi và PoE đã được thông báo rằng các hành động thích hợp đã được tiến hành để khắc phục các vi phạm.

Các báo cáo của Fichtner đề cập các vấn đề môi trường và bao hàm một loạt rộng các chủ đề. Đối với Ban, danh mục 19 chỉ số giám sát được xem xét bởi báo cáo và các kết quả giám sát trong Phần 3 là liên quan nhiều nhất. Cũng như các báo cáo của AECOM, báo cáo này cũng không nêu hậu quả của việc không tuân thủ hành động được yêu cầu đối với các vấn đề đã được xác định. Báo cáo khởi động (Tháng 1/2014) có chứa “Các bản đồ khảo sát công trường dự án” mà chứa đựng cái nhìn sơ bộ đầu tiên (ở phạm vi rất nhỏ) khu vực hồ chứa- một bản đồ mà nay có trong Phụ lục 6 của các báo cáo giám sát.

Báo cáo của Exp International Services cho biết về tình trạng ô nhiễm nước, nước thải và không khí/tiếng ồn trong phạm vi khu vực chính của dự án. Phần tổng quan của báo cáo cung cấp hai bảng và phần văn bản trình bày các chỉ số ô nhiễm nước và không khí hiện tại cùng với đánh giá nguyên nhân/tác động/các biện pháp giảm thiểu tiềm năng. Những thông tin này hữu ích cho Ban.

Kế hoạch quản lý môi trường tại công trường của Nhà thầu rõ ràng đã và đang biến đổi chậm với một số phiên bản đã được trình để phê duyệt. Ban hiểu rằng tài liệu này, mặc dù được yêu cầu theo Hợp đồng, đã không được PEO và các cán bộ của ông ấy ưu tiên vì theo nguyên tắc nó bị thế chỗ bởi các tài liệu được mô tả ở trên.

2.4.2 Các báo cáo giám sát xã hội

Trước đợt công tác của Ban vào tháng 1/2015, Ban PoE đã nhận được các báo cáo xã hội sau:

- Báo cáo điều tra cơ sở (RLDP), Tư vấn VICA, tháng 9/2013;
- Báo cáo giám sát độc lập số 5, Kế hoạch cải thiện sinh kế cộng đồng (CLIP), Tư vấn VICA, tháng 11/2014
- Báo cáo giám sát định kỳ thứ 4, RLDP, Tư vấn VICA, tháng 11/2014.

Các báo cáo trên đã cung cấp rất nhiều thông tin. Báo cáo điều tra cơ sở sẽ cung cấp một tham chiếu rất tốt cho việc tiếp tục giám sát sinh kế và đánh giá hoàn thành nỗ lực khôi phục và cải thiện sinh kế. Các ý kiến chi tiết được lập bởi chuyên gia trong nước về tái định cư của PoE được trình bày trong Phụ lục 5.

Đề xuất là cần diễn đạt các báo cáo giám sát theo cách đơn giản và ngắn gọn hơn, hạn chế việc sử dụng các từ viết tắt bởi các chữ cái đầu để dễ đọc hơn, và trình bày các khuyến nghị một cách thẳng thắn và thực tế hơn. Các khuyến nghị cần được theo dõi từ đợt này sang đợt khác, và tư vấn cần báo cáo về việc thực hiện các khuyến nghị trước đây của mình.

3. CÁC PHÁT HIỆN CHÍNH VỀ MÔI TRƯỜNG

3.1 CÁC KHU TÁI ĐỊNH CƯ

Ban đã đi thăm Khu tái định cư (RSA) 2 (Tài Chánh, Nàng 1, Bản Lát), RSA 4 (Suối Nón 2, Suối Nón 1) và RSA 1 (Xước) theo trình tự đã nêu (xem Hình 1). Một bản mô tả chung về tiến triển và chất lượng được đưa ra trong Chương 4; mục này tập trung vào các khía cạnh kỹ thuật/an toàn về quản lý môi trường tại các điểm mẫu, một vài trong số đó cũng đã được bàn đến trong MTR nhưng không được nhấn mạnh trong các báo cáo của IEMC.

3.1.1 Xói mòn và ổn định mái dốc

Các khu tái định cư mới có đặc điểm chung là đào sâu vào vật liệu dư được gia cố và đá với những chỗ đắp cao và sườn dốc đứng. Điều đó được giám sát công trường giải thích rằng các dải đất đắp đó được đầm theo các lớp 30 cm, mà thông thường cách này sẽ không đảm bảo được tình trạng ổn định. Việc kiểm tra bằng mắt thường đã khiến người ta nghi ngờ về tính ổn định của một số mái dốc đứng mà được tạo ra bằng cách đổ các vật liệu mà không hề được đầm thêm hoặc gia cố vật liệu rời của mái. Như đáng về hiện nay của một số mái dốc, chúng chắc chắn sẽ bị xói mòn khi có mưa to đổ xuống như được minh họa trong các ảnh dưới đây.

Ban đã chưa tiếp cận được các thiết kế, bản vẽ hoặc quy cách kỹ thuật của các bãi đắp này và chỉ có thể đánh giá dựa vào hiện trạng.

***Khuyến nghị: TSHPCo cần bố trí rà soát thiết kế/điều kiện kỹ thuật và tiến hành khảo sát tại chỗ để đảm bảo rằng công tác đầm nén được hoàn thành suốt từ đầu cho tới cuối chỗ đắp và rằng công tác bảo vệ xói mòn phù hợp được tiến hành để phòng tránh việc vật liệu bị mất một cách bất thường xuống địa hình phía dưới.
Bên mỗi sườn mái dốc, TSHPCo cần trồng cây và cỏ rễ sâu (như cỏ hương bài) để ngăn ngừa xói mòn đất. Việc trồng lại cần bắt đầu trước quá trình tái định cư.***

Vật liệu rời được đổ tại góc nghỉ mà không có sự bảo vệ chống xói lở rõ ràng

Khu TĐC số 2 ở bên trái và Khu TĐC số 4 ở bên phải

3.1.2 Các biện pháp an toàn tại đỉnh các mái dốc đứng

Tại RSA 4, điểm Suối Nón 2, lô đất xây dựng đã hoàn tất kết thúc đột ngột bằng một mái dốc đứng (xem ảnh) theo kiểu được mô tả trong mục 3.1.1. Khi được bảo vệ để chống xói lở, mặt sân bằng phẳng mà cuối cùng sẽ bao quanh ngôi nhà kết thúc tại mép ngoài của một sườn cao và dốc đứng một cách nguy hiểm. Việc bị ngã ở đây hoặc lái xe cộ/xếp đá v.v... mà vô tình vượt quá mép này có thể gây ra thương tích nghiêm trọng hoặc thậm chí tử vong. Sự bảo vệ không được đưa vào thiết kế/quy cách kỹ thuật nhưng sẽ cần thiết để đảm bảo an toàn cho dân cư. Cần bổ sung vật chắn để chống lăn qua bờ và rào chắn ngừa rơi.

Một giải pháp tốt là bảo vệ bằng tường chắn bê tông và hàng rào thép, tuy nhiên các cách thức khác bằng vật liệu vững chắc ở địa phương cũng có thể chấp nhận được.

Khuyến nghị: TSHPCo cần bố trí vật bảo vệ tại mép các mái dốc nguy hiểm liền kề với các bãi xây dựng nơi mà trẻ em sẽ vui chơi, xe cộ/xếp đá và các thiết bị có bánh lăn khác sẽ được sử dụng.

3.1.3 San gạt và quản lý lớp đất mặt

Ban hiểu rằng điều kiện kỹ thuật cho các điểm bao gồm san phẳng, đầm nén và chuẩn bị các mái dốc thoải thoải để đảm bảo thoát nước. Nội mà các lô đất vườn 300m² nối liền với đất ở 400m², điều kiện kỹ thuật quy định rằng các bề mặt phải được xử lý theo cách tương tự. Nếu không được cung cấp lớp đất mặt trên bề mặt đã đầm nén thì người dân tái định cư không thể trồng trọt trên đất vườn của họ ngay được. Tại RSA 2 đã quan sát thấy là lớp đất mặt đang bị đổ thải (xem ảnh) thay vì trữ lại như thường làm tại các địa điểm thi công.

Lớp đất mặt đang bị đổ thải thành thứ chất thải không thể lấy lại thay vì được trữ lại

Nếu việc thiếu sự quản lý lớp đất mặt được mô tả này có thể được thay đổi ngay lập tức thì sẽ thích hợp hơn. Tuy nhiên, thay cho việc cải thiện như thế, có thể làm dịu tình hình bằng cách lấy nguồn đất mặt từ các khu vực phù hợp khác như là khu vực ngập nước của hồ chứa và trữ chúng gần các khu đất tái định cư và các mảnh vườn để người dân tái định cư tự chở và rải lên phục vụ mục đích trồng trọt, canh tác.

Khuyến nghị: TSHPCo cần đánh giá lại kinh phí cho công tác chuẩn bị mặt bằng các điểm tái định cư liên quan và bố trí giữ lại hoặc tìm nguồn đất mặt và trữ gần các lô đất vườn để người dân tái định cư sử dụng.

3.1.4 Thoát nước bề mặt

Liên quan đến vấn đề xói lở tiềm ẩn được mô tả trong mục 3.1.1, có vẻ như cần thiết đánh giá lại thiết kế thoát nước cho một số điểm tái định cư. Một ví dụ được thể hiện trong ảnh dưới chụp tại RSA 4, Suối Nón 2- nơi đó được bố trí một rãnh thoát nước mặt và rãnh này chắm dút tại đỉnh của mái dốc mà không có bất cứ phương tiện nào để dẫn nước một cách an toàn xuống dưới mái dốc và ra xa dải đất đắp. Trong khi những khoảng đất đào trong địa hình thường được thoát nước và bảo vệ chống xói lở tốt, thì dải đất đắp rõ ràng lại không được chú ý như thế trong thiết kế.

Hai ví dụ về thiết kế thoát nước rõ ràng là chưa thỏa đáng

Khuyến nghị: TSHPCo cần thuê các nhà chuyên môn đánh giá lại các thiết kế thoát nước tại các điểm liên quan để đảm bảo rằng tất cả các mái dốc được bảo vệ đúng cách không bị nước đọng trên bề mặt và bị xả từ các rãnh ngang gần đó.

Song song với việc đảm bảo thoát nước bề mặt, cần trồng cỏ ở hai bên bờ rãnh để cải thiện bảo vệ bờ rãnh.

3.2 LÁN TRẠI CÔNG NHÂN VÀ CÔNG TRƯỜNG NÓI CHUNG

3.2.1 Trồng lại cỏ và cây cối

Theo Hợp đồng, Nhà thầu sẽ trồng lại cây trên các bãi đổ thải, mỏ đá và các khu vực đã phát quang xung quanh khu vực hồ chứa. Trong báo cáo đầu tiên của mình, Ban đề xuất rằng việc này cần được thực hiện trước mùa mưa năm ngoái, thế nhưng việc này đã không diễn ra. Lại một lần nữa Ban thúc giục tiến hành việc phục hồi thảm thực vật đó trước mùa mưa tới để giảm thiểu các tác động có hại tới môi trường tự nhiên và phòng tránh xói lở.

Khuyến nghị: TSHPCo cần bắt buộc Nhà thầu phải tiến hành trồng lại cây càng sớm càng tốt, không muộn hơn tháng 6/2015 để nỗ lực đó đạt hiệu quả tối đa.

3.2.2 Tiêu chuẩn vệ sinh và giữ sạch môi trường

Tại lán trại công nhân, Ban đã quan sát thấy sự thiếu sạch sẽ ngăn nắp về môi trường như được thể hiện trong ảnh chụp dưới đây. Việc quản lý nhà ở tốt hơn là điều có thể đạt được một cách đơn giản và một sự nỗ lực nhỏ sẽ cải thiện ấn tượng quan sát, an toàn và sự lành mạnh của môi trường. Phải duy trì giữ gìn vệ sinh môi trường ở tất cả các lán trại và các khu vực làm việc. Bên cạnh đó, vòi tắm và các nhà vệ sinh trong ảnh bên phải phía dưới không đạt được tiêu chuẩn vệ sinh cần có cho những nơi này. Các tiện nghi ở mức độ cực kỳ cơ bản và việc tối thiểu mà Nhà thầu cần làm là giữ chúng sạch sẽ và hoạt động đúng cách.

Khuyến nghị: TSHPCo cần bắt buộc Nhà thầu phải duy trì việc giữ gìn vệ sinh môi trường phù hợp và cải thiện tiêu chuẩn vệ sinh, duy trì sửa chữa đúng cách các tiện nghi đó. Khi thanh toán, cần phải áp dụng các điều khoản giữ lại tiền, trừ khi Nhà thầu hành động theo các mệnh lệnh đó.

Các ví dụ về việc giữ vệ sinh môi trường kém và tiêu chuẩn vệ sinh thấp tại lán trại của công nhân.

3.3 KHU VỰC CÔNG TRÌNH CHÍNH VÀ TUYẾN ĐẬP

3.3.1 An toàn và sức khỏe nghề nghiệp

Sự cần thiết phải duy trì các tiêu chuẩn về an toàn và sức khỏe nghề nghiệp đã được MTR thúc giục và được Ban nhấn mạnh bằng báo cáo này. Trong một chuyến thăm ngắn tới tuyến đập và khu vực công trình chính, đã quan sát thấy một số vi phạm về trang thiết bị bảo hộ lao động cá nhân (PPE) của công nhân như trong ảnh chụp.

Rõ ràng là các lái xe tải không được phát mũ cứng và các trang thiết bị bảo hộ cá nhân kh

Khuyến nghị: TSHPCo cần bắt buộc Nhà thầu phải cung cấp trang thiết bị bảo hộ lao động thích hợp cho nhân sự của họ và tăng cường công tác kiểm soát của họ về mặt này. Các cá nhân bị phát hiện bỏ qua các quy định về trang thiết bị bảo hộ lao động cá nhân phải bị phạt bằng hình thức từ chối trả một phần tiền công của họ.

4. CÁC PHÁT HIỆN CHÍNH VỀ MÔI TRƯỜNG VÀ TÁI ĐỊNH CƯ

4.1 TÌNH HÌNH CHUNG VỀ CÔNG TÁC BỒI THƯỜNG

Tại thời điểm xem xét, các hoạt động đền bù và thanh toán đã được tiến hành cho:

- o Khu vực xây dựng đập: 308 hộ bị ảnh hưởng;
- o Khu tái định cư số 1: 133 hộ - huyện Quan Hóa, tỉnh Thanh Hóa;
- o Khu tái định cư số 2 và số 3: 210 hộ - huyện Mường Lát, tỉnh Thanh Hóa;
- o Khu tái định cư số 4: 184 hộ- huyện Vân Hồ, tỉnh Sơn La;
- o Ở khu vực bị ngập:
  - Phương án đền bù, hỗ trợ và tái định cư được hoàn thành đối với các bản Tà Bán, bản Xước của xã Trung Sơn, huyện Quan Hóa là nơi mà các phương án đã được trình và được niêm yết tại các bản. Những người bị ảnh hưởng hiện đang chờ thanh toán, hỗ trợ và tái định cư để tiến hành việc di dời.
  - Công tác kiểm đếm đã được tiến hành và hoàn thành cho 5 xã bị ảnh hưởng ở huyện Mường Lát. Phương án đền bù, hỗ trợ và tái định cư được trình để phê duyệt.
  - Công tác kiểm đếm được hoàn thành ở huyện Vân Hồ. Phương án đền bù, hỗ trợ và tái định cư được trình để phê duyệt.

4.2 PHÁT TRIỂN ĐIỂM TÁI ĐỊNH CƯ

Tại tất cả bốn các điểm tái định cư, công tác chuyển đất và các công tác khác đã tiến triển đáng kể so với thời điểm đợt công tác đầu tiên của Ban PoE vào tháng 3 năm 2014. Các vấn đề liên quan đến kiểm soát xói mòn được bàn đến trong phần khác của báo cáo này. Ở những nơi mà các cơ sở như vậy được hoàn thành, chất lượng đường vào, trường học và các cơ sở hạ tầng khác của cộng đồng nhìn chung có vẻ là thỏa đáng.

Sự chậm trễ đáng kể trung bình khoảng 6 tháng² đang gây ảnh hưởng đến công tác thi công các điểm tái định cư. Tại thời điểm hiện nay, được cho rằng việc này không thể ảnh hưởng đến khả năng người dân tái định cư di dời trước khi vùng hồ ngập nước vì được hiểu rằng việc tích nước hồ chứa dự kiến bắt đầu sớm nhất là vào quý 3, 2016. Mặc dù chắc chắn là cần tránh sự chậm trễ thêm nữa, nhưng tại thời điểm này, còn dư thời gian để hoàn thành thi công các điểm tái định cư (kế hoạch hiện nay là trong tháng 9/2015) và di dời và xây dựng lại các ngôi nhà bị ảnh hưởng.

Tuy nhiên, trong cuộc thảo luận với Ban PoE vào ngày 10/01/2015, các thành viên của cộng đồng ở Tà Bán (huyện Quan Hóa) đã tỏ ý rằng sự thay đổi kế hoạch này gây ra sự không rõ ràng (họ không biết khi nào họ sẽ có thể bắt đầu di chuyển, mà việc này có liên quan nhiều đến việc lên kế hoạch cho các hoạt động nông nghiệp và sinh kế khác của họ), và bày tỏ sự thất vọng nào đó về việc thiếu thông tin về việc này từ các cán bộ chính quyền huyện Quan Hóa.

Khuyến nghị: Công ty Trung Sơn cần liên hệ với Quan Hóa và các huyện khác để trong thời

---

² Có sự biến đổi tùy thuộc vào các địa điểm và các nhà thầu

gian tới đây (quý 1, 2015) tổ chức ở các cộng đồng bị ảnh hưởng các buổi họp chung phổ biến thông tin về các kế hoạch dự kiến cho việc di chuyển và xây dựng lại để giải đáp các câu hỏi và lo ngại liên quan của cộng đồng, và tài liệu hóa các cuộc trao đổi đó (ghi chép cuộc họp).

4.3 PHÂN ĐẤT VÀ NHÀ

4.3.1 Phân các lô đất tái định cư

Các huyện và xã đã tổ chức bốc thăm để phân các lô đất ở các khu tái định cư. Việc này được hoàn thành và có vẻ không có vấn đề phát sinh.

4.3.2 Tự di dời

Quá trình xem xét các hộ có nguyện vọng tự di dời bao gồm các tiêu chí thiết thực để đảm bảo rằng các hộ tự di dời có đất và có khả năng xây nhà cho chính họ.

4.3.3 Nhà tái định cư do dự án xây dựng

Theo chính sách xây dựng nhà tái định cư của dự án thì người dân có quyền lựa chọn các hình thức xây dựng nhà, cụ thể: Tự xây dựng nhà hoặc lựa chọn nhà do dự án xây dựng. Hiện nay phần lớn các hộ tái định cư lựa chọn phương án tự xây dựng nhà. Với hình thức xây dựng phổ biến tại địa phương (chủ yếu là các tấm ván gỗ trên một kết cấu gỗ), công việc này sẽ đòi hỏi phải tháo dỡ kết cấu và ván của ngôi nhà, vận chuyển chúng đến điểm tái định cư, và dựng lại tại điểm tái định cư theo cách bố trí tương tự như ngôi nhà trước đó. Việc tái định cư tại điểm tái định cư do Dự án mở mang phát triển, trong một ngôi nhà tự dựng chứ không phải là những ngôi nhà do dự án xây dựng hoặc di dời ra ngoài các điểm tái định cư là phương án được hầu hết các hộ ưa thích.

Vì các yếu tố dễ bị tổn thương được đánh giá bởi Hội đồng Bồi thường và Tái định cư Huyện nên một số hộ có được cơ hội tái định cư trong những ngôi nhà do dự án xây. Hai ngôi nhà tái định cư do dự án xây như thế đang trong quá trình được lắp dựng ở Khu tái định cư số 1 và Ban PoE đã tới thăm một ngôi nhà. Khi trao đổi với chủ ngôi nhà này thì không thấy có điều đáng lo ngại nào. Người chủ nhà này, theo quan sát, trú trong một cái lều tạm gần ngôi nhà đang thi công để có thể tham gia giám sát công trình, đó là một điều rất tích cực.

4.4 KÍCH THƯỚC LÔ ĐẤT TÁI ĐỊNH CƯ

Công ty Trung Sơn đã tiến hành giải phóng mặt bằng để đảm bảo rằng mỗi hộ được phân một thửa đất 700m² đất ở và đất vườn liền kề theo quy định của RLDP. Nên cho mỗi ngôi nhà đã được san phẳng với diện tích khoảng 250m². Đất còn lại là sườn dốc ở hai bên của phần đất ở, và /hoặc một thửa đất vườn riêng biệt.

Trao đổi với các thành viên trong cộng đồng bị ảnh hưởng cho thấy rằng có thể có sự nhầm lẫn và thất vọng nào đó về cách thức tính diện tích bề mặt của các lô đất tái định cư. Những người dân trong cộng đồng đã nêu rằng theo quan điểm của họ, có những phần của điểm tái định cư đã được tính vào trong các lô đất ở hoặc đất vườn, mà họ cho là quá dốc. Các phần này được tính vào trong tổng số được phân 700 m² (thửa đất ở: 400 m² + thửa đất vườn: 300 m²).

Đại diện của Công ty Trung Sơn quả thực đã khẳng định rằng trong một số trường hợp, các sườn

đốc nhất giữa các thửa đất được tính vào trong phần đất được phân 700 m². Rõ ràng là một số diện tích trong những khoảnh này không thể sử dụng vào bất cứ mục đích nào, và cụ thể là chẳng thể để ở hay làm nông nghiệp, và chỉ có thể sử dụng làm các không gian xanh giữa các thửa đất.

Khuyến nghị rằng cần có cách tiếp cận hợp lý cho vấn đề này, mà theo đó thì các khu vực quá dốc không thể sử dụng được không được tính vào trong phần đất được phân 700m².

Khuyến nghị: Công ty Trung Sơn cần xem xét lại việc đưa những phần dốc nhất của các điểm tái định cư vào trong phần đất được phân của người tái định cư khi mà chúng không thể sử dụng được.

4.5 BỒI THƯỜNG VÀ SỰ PHÙ HỢP CỦA ĐƠN GIÁ

Dự án Trung Sơn ảnh hưởng đến các cộng đồng đồng tại ba huyện thuộc hai tỉnh như sau:

- o Huyện Quan Hóa thuộc tỉnh Thanh Hóa
- o Huyện Vân Hồ thuộc tỉnh Sơn La
- o Huyện Mường Lát thuộc tỉnh Thanh Hóa.

Các chính sách đền bù, đặc biệt là đơn giá bồi thường, được cấp tỉnh quyết định. Điều này có thể dẫn đến sự chênh lệch giữa các huyện giáp ranh với nhau nhưng lại thuộc các tỉnh khác nhau. Trong trường hợp của Dự án này, một sự chênh lệch đáng kể giữa đơn giá bồi thường cho cây luồng giữa huyện Quan Hóa và huyện Vân Hồ (11.000 VND so với 55.000 VND) đã được nêu lên trong cuộc trao đổi giữa ban PoE và người dân cộng đồng Tà Bán. Có vẻ như là một số điều khoản mới trong luật đất đai của Việt Nam sẽ cho phép sự cân đối hài hòa giữa các huyện giáp ranh thuộc hai tỉnh khác nhau. Công ty Trung Sơn cần tìm hiểu vấn đề này, và hai huyện cần được khuyến khích giải quyết hài hòa các chính sách bồi thường trong chừng mực có thể.

Tương tự như vậy, các chính sách bồi thường cho đất vườn cũng không nhất quán (chính sách bồi thường của huyện Vân Hồ không bao gồm 50% chi phí hỗ trợ bổ sung, trong khi chính sách của Mường Lát lại có).

Khuyến nghị: Công ty Trung Sơn liên hệ với các chính quyền cấp huyện và cấp tỉnh để (1) áp dụng các quy định mới nhất của luật đất đai mà cho phép sự cân đối hài hòa các đơn giá bồi thường giữa các huyện giáp ranh thuộc các tỉnh khác nhau (cụ thể là Quan Hóa và Vân Hồ), (2) Cân đối hài hòa các chính sách bồi thường cho đất vườn giữa các huyện Vân Hồ và Mường Lát.

Có thể hiểu rằng dự kiến là các Hội đồng Bồi thường và Tái định cư huyện sẽ trả thù lao cho công việc mà các cán bộ xã đã làm như là một phần việc của Hội đồng Bồi thường và Tái định cư. Một cán bộ xã mà Ban PoE đã gặp ở cộng đồng Tà Bán đã phàn nàn rằng ông ấy vẫn còn thù lao chưa được thanh toán. Công ty Trung Sơn cần thẩm tra thông tin này và nếu cần thiết, cần nhắc nhở các huyện về nghĩa vụ của họ liên quan đến khía cạnh này.

Khuyến nghị: Công ty Trung Sơn cần kiểm tra liệu thù lao mà Huyện phải trả cho các cán bộ xã đã thực sự được thanh toán chưa, và nơi mà có sự chậm trễ, thì nhắc nhở các Huyện về nghĩa vụ của họ là phải thanh toán các khoản thù lao đó đúng hạn.

Đã xác định một tình thế cụ thể là một số hộ ở Tà Bàn (xã Trung Sơn, huyện Quan Hóa) hiện đang canh tác trên đất tại xã Tân Xuân (huyện Vân Hồ) và ngược lại. Sự chông chéo này là do việc sử dụng đất theo tập quán lâu đời của người dân tộc thiểu số. Diện tích đất chông chéo này

đã không được đưa vào kiểm đếm và cần phải tham vấn với Ủy ban nhân dân huyện và tỉnh liên quan để giải quyết vấn đề này.

Cuối cùng có vẻ như là chưa có tập huấn gì về quản lý tiền mặt. Các ngân hàng ở các huyện có các chương trình khuyến khích người dân tiết kiệm tiền, nhưng cần tiến hành tập huấn nâng cao về quản lý tiền mặt cho các hộ để tránh nguy cơ tiềm ẩn về sử dụng sai số tiền bồi thường?

Khuyến nghị: Công ty Trung Sơn liên hệ với các ngân hàng và các Huyện để tổ chức tập huấn về quản lý tiền mặt.

4.6 QUẢN LÝ KHIẾU KIỆN

Hệ thống quản lý khiếu kiện ở huyện Vân Hồ có vẻ thỏa đáng (cán bộ huyện có thể cung cấp cho PoE chính xác con số khiếu nại, bao gồm các khiếu nại đã được giải quyết và còn tồn đọng). Tuy nhiên, theo quan sát, ở Mường Lát thì không như vậy. Ở nơi đó, các cán bộ Huyện báo cáo với PoE rằng, trong khi họ đang trong quá trình giải quyết khiếu nại thì không lập hồ sơ tài liệu và về thực chất là không có hệ thống quản lý khiếu nại: các khiếu nại không được vào sổ, cũng không được theo dõi. Kết quả là, các cán bộ huyện không thể báo cáo về khiếu nại, cả về số lượng (bao nhiêu còn để ngõ, đã kết thúc, còn tồn đọng) cũng như chất lượng (loại khiếu nại nhiều nhất).

Khuyến nghị: Công ty Trung Sơn trợ giúp huyện Mường Lát trong việc thiết lập hệ thống quản lý khiếu kiện tương tự như hệ thống đã có ở huyện Vân Hồ.

Cũng có vẻ như là việc báo cáo của các huyện cho Công ty Trung Sơn là không nhất quán, vì một số huyện cung cấp báo cáo thường xuyên hơn các huyện khác.

Khuyến nghị: Công ty Trung Sơn đảm bảo rằng tất cả các huyện cung cấp các báo cáo tiền độ hàng tháng

4.7 NHỮNG NGƯỜI DỄ BỊ TỔN THƯƠNG

Theo quan sát, hình như không có một hệ thống nhất quán được đưa vào sử dụng để xác định và hỗ trợ những người dễ bị tổn thương, được chứng minh bằng các cuộc phỏng vấn của PoE với Hội đồng Bồi thường và Tái định cư ở cả hai huyện Vân Hồ và Mường Lát. Các Hội đồng không có danh sách đăng ký những người dễ bị tổn thương ngoài thông tin đăng ký về những người tàn tật, mà không bao gồm những người dễ bị tổn thương được xác định trong RLDP.

Tuy nhiên, một số hình thức hỗ trợ đang sử dụng, ví dụ, những người dễ bị tổn thương đã được đề xuất có thể lựa chọn nhà ở tái định cư do dự án xây dựng chứ không phải là nhà tự xây.

Xác định và theo dõi những người dễ bị tổn thương, và cung cấp hỗ trợ có mục tiêu ở nơi được đảm bảo là nghĩa vụ theo Chính sách hoạt động của Ngân hàng Thế giới OP 4.12. Dự án hiện tại không tuân thủ nghĩa vụ này và phải khắc phục điều này như là một vấn đề cấp bách. Công ty Trung Sơn phải nghiên cứu sắp xếp tổ chức tốt nhất để đạt được sự tuân thủ, hoặc bằng cách chuyển giao trách nhiệm này cho các huyện (cần có hướng dẫn và giám sát từ Công ty), hoặc bằng cách tự đảm nhận trách nhiệm này. PoE mong vấn đề này chắc chắn sẽ được giải quyết một cách thỏa đáng tại thời điểm đợt công tác tiếp theo trong quý 3, năm 2015.

Khuyến nghị: Công ty Trung Sơn xem xét làm thế nào để đáp ứng nghĩa vụ của mình theo OP 4.12 để xác định, theo dõi, và cung cấp hỗ trợ có mục tiêu cho những người dễ

bị tổn thương, và giải quyết vấn đề này một cách thỏa đáng muộn nhất là đầu quý 3, 2015.

4.8 KẾ HOẠCH PHÁT TRIỂN DÂN TỘC THIỂU SỐ

4.8.1 Tuyển dụng lao động địa phương

Hiện nay có 71 lao động địa phương làm việc cho các nhà thầu xây dựng khu tái định cư và xây dựng các hệ thống thủy lợi và nước sinh hoạt. Quan sát thấy TSHPCo không giám sát thông tin liên quan đến hợp đồng làm việc, tiền công trả cho người lao động.

Khuyến nghị: Công ty Trung Sơn yêu cầu các Nhà thầu báo cáo về việc tuyển dụng và giám sát để người lao động dân tộc thiểu số được đối xử công bằng.

4.8.2 Quy tắc ứng xử của Nhà thầu

RLDP đòi hỏi các nhà thầu phải lập quy tắc ứng xử và người lao động phải được đào tạo. Tại thời điểm đánh giá lần đầu của PoE hồi tháng 3 năm 2014, các tư vấn dự án cho biết rằng công việc này sẽ được thực hiện, tuy nhiên trong đợt đánh giá lần này chúng tôi thấy quy tắc ứng xử đó vẫn chưa có.

Khuyến nghị: Công ty Trung Sơn yêu cầu các Nhà thầu lập quy tắc ứng xử theo RLDP

4.8.3 Tường nghĩa địa bản Co Me

Công ty Trung Sơn đã tham vấn các cán bộ xã Trung Sơn và nhận được ý kiến về việc xây dựng một hàng rào thay vì một bức tường gạch.

Khuyến nghị: Công ty Trung Sơn hoàn tất quá trình tham vấn về tường nghĩa địa bản Co Me bằng cách tham vấn trực tiếp với cộng đồng dân cư

5. CÁC VẤN ĐỀ QUAN TRỌNG VỀ KẾ HOẠCH

Như đã nói trong phần giới thiệu, PoE cần tập trung vào việc đưa ra tư vấn ở mức độ tổng quan và tập trung đề xuất ý kiến để cải thiện các hạng mục không được xử lý bởi các đơn vị giám sát tham gia một cách thường xuyên. Một số ý kiến đề xuất cho các hành động tự nhiên này đã được cung cấp trong Báo cáo PoE # 1. Các mục này được thảo luận dưới đây nhấn mạnh về tình trạng hiện tại của họ theo cách hiểu của PoE trong đợt công tác thứ hai.

5.1 CẢI THIỆN BẢN ĐỒ

Khi xem xét SESIA và EMP/RLDP, Ban PoE đã phản hồi về các bản đồ sơ sài và thiếu bản đồ khu vực hồ chứa cho thấy các mực nước điều tiết và các bản/cơ sở hạ tầng sẽ bị ngập. Vào thời điểm đó, tại văn phòng Ban QLDA TSHPCo cũng không thấy có bản đồ như vậy.

Tại đợt công tác lần trước, PoE được đưa cho một bản đồ hồ chứa có đánh dấu tất cả các khu tái định cư, thể hiện trong Hình 1. Bản đồ này cộng với các bản đồ dựa trên Google Earth về hồ chứa có trong các báo cáo giám sát IMCE giúp đáp ứng những đòi hỏi đối với các bản đồ hữu

ích. Có thể giả định rằng các hoạt động tư vấn thêm nữa để thu dọn lòng hồ và đánh giá tác động cộng dồn sẽ đưa cơ sở để lập bản đồ đạt tới chất lượng thỏa đáng trong tương lai gần.

5.2 QUẢN LÝ GIAO THÔNG ĐƯỜNG VÀO TRUNG SƠN

Báo cáo PoE số 1 bày tỏ mối quan ngại về vấn đề quản lý giao thông trên đường đến Co Lương và đường tiếp cận Co Me và khu vực dự án liên quan đặc biệt đến giai đoạn thi công RCC cao điểm. Trải nghiệm từ trước đến nay cho thấy các loại xe hạng nặng đã di chuyển qua những đoạn đường này vào ban đêm, do đó tránh sự xáo trộn các phương tiện của thị trấn và các khu định cư trong thời gian ban ngày tập nập.

Khuyến nghị: Công ty Trung Sơn giám sát vấn đề an toàn giao thông chặt chẽ và duy trì đối thoại với các lãnh đạo cộng đồng địa phương và các bên liên quan khác tại các thị trấn và các chợ bị ảnh hưởng bởi các phương tiện thi công hạng nặng.

5.3 SỬ DỤNG BÃI THẢI SAU NÀY

Các kiến nghị liên quan đến hai khu vực rộng lớn đang được sử dụng để trữ các vật liệu đào dư thừa từ các công trình đang trong quá trình được thực hiện. Điều quan trọng là đất mới phải được tạo hình phù hợp để sau này sử dụng cho nhiều mục đích và thoát nước tốt. Rõ ràng, PoE không cần đặt nặng mối quan tâm về vấn đề này ở giai đoạn này, nhưng cần kiểm tra thêm trong đợt công tác tiếp theo.

5.4 XÂM LẤN RỪNG CỘNG ĐỒNG GIÁP RANH

Dự thảo báo cáo giám sát số 2 của IMCE cho thấy việc xâm lấn môi trường sống là tác động cấp bách nhất hiện nay liên quan đến việc thực hiện dự án thủy điện Trung Sơn. Tuy nhiên, có rất ít bằng chứng hỗ trợ cho rằng suy thoái môi trường sống đang diễn ra ở quy mô nghiêm trọng. PoE có cảm giác là quan điểm của IMCE về các mối đe dọa xâm lấn rừng không được TSHPCo chia sẻ và những tuyên bố trong dự thảo báo cáo của IMCE phải được sửa đổi đối với bản cuối cùng. PoE cũng thảo luận về vấn đề quan trọng này trong báo cáo đầu tiên của mình, nhưng không cho đó là ưu tiên cao như vậy. Trong thời gian này, PoE sẽ đặt vấn đề này vào danh sách quan tâm của mình và chờ thêm báo cáo từ IMCE. Tuy nhiên một trong các bước để quản lý tác động này là TSHPCo đã phối hợp với Ban quản lý khu bảo tồn Pù Hu để thiết lập một trạm kiểm lâm tại bản Chiềng - khu vực giáp ranh của dự án với khu bảo tồn Pù Hu nhằm ngăn ngừa việc lấn chiếm và xâm nhập của cộng đồng địa phương và công nhân dự án.

5.5 NGHIÊN CỨU BỔ SUNG

Thực hiện môi trường bền vững của dự án thủy điện Trung Sơn đang tạm dừng lại phía sau do sự chậm trễ trong việc thực hiện các nghiên cứu hỗ trợ. Một số nghiên cứu môi trường sống và quản lý nước là rất cấp thiết, như đã chỉ ra trong Báo cáo giám sát số 2 của IMCE. Sự cố này phải được khắc phục không chậm trễ thêm nữa bằng cách TSHPCo đưa ra kế hoạch về các yêu cầu EMP. Nếu gặp khó khăn trong việc tìm kiếm tư vấn quan tâm đầu thầu, PoE đề nghị rằng cần thông báo tuyển chọn đến các trường đại học trong nước hoặc các nhóm tư vấn khu vực tại Lào, Campuchia hoặc Thái Lan.

6. KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ

6.1 KẾT LUẬN CHÍNH

Trái với nhiều dự án thủy điện đòi hỏi giám sát môi trường/xã hội rất ít và thường không có giám sát, dự án thủy điện Trung Sơn thiết lập một tiêu chuẩn mới theo hướng tích cực cho các dự án công.

Mức độ nghiêm trọng tiềm ẩn của các tác động đến môi trường tự nhiên và các vấn đề xâm lấn môi trường sống phát sinh từ dòng người đổ xô vào khu vực này do các hoạt động xây dựng chưa được lập thành tài liệu một cách đầy đủ mặc dù dự thảo báo cáo IMCE báo cáo vấn đề này là một lĩnh vực ưu tiên. PoE sẽ giữ mục này trong danh sách theo dõi của mình.

Mặc dù các đơn vị giám sát, Ngân hàng Thế giới và PoE đã nhận thấy một số vi phạm EMP, nhưng có vẻ như không vi phạm nào trong số đó là mối quan ngại lớn và chúng có thể được giải quyết kịp thời trước khi phát sinh các tình huống nghiêm trọng. Tuy nhiên, các tiểu kế hoạch EMP quan trọng và các nghiên cứu đặc biệt vẫn còn thiếu và uy tín của dự án cùng thứ hạng bền vững có thể bị hủy hoại, trừ khi các tiểu kế hoạch và nghiên cứu còn thiếu được đưa ra.

Các hoạt động tái định cư và giảm thiểu tác động xã hội nói chung được thực hiện theo cam kết trong các kế hoạch tương ứng. PoE đã quan sát thấy một số thiếu sót, quan trọng nhất trong số đó được trình bày dưới đây với các khuyến nghị khắc phục liên quan.

6.2 KHUYẾN NGHỊ CHÍNH

Kế hoạch quản lý môi trường

Phải khuyến khích PEO và các cán bộ làm việc một cách chủ động, kiên trì với các Nhà thầu để bù lại sự chậm trễ trong việc xây dựng các tiểu kế hoạch quản lý môi trường đã được phê duyệt. Các kỹ sư phải hỗ trợ PEO tích cực và áp dụng mọi hiệu lực của Hợp đồng để buộc Nhà thầu tuân thủ theo hướng dẫn của POE.

Sử dụng hợp đồng để buộc cá nhân tuân thủ EMP

Hợp đồng và BoQ thiếu các hạng mục thanh toán cho các vấn đề chính về môi trường, sức khỏe và an toàn cá nhân. Điều này có thể tạo khó khăn để xử phạt Nhà thầu khi các vi phạm không được khắc phục kịp thời, mặc dù PoE được thông báo rằng các vấn đề như vậy chưa từng xảy ra. Nhưng vì có vi phạm dai dẳng về các quy tắc PPE (trang thiết bị bảo hộ cá nhân), có thể cần đàm phán lại Hợp đồng (được đề xuất trong Báo cáo PoE số 1) để tìm cách xử phạt các cá nhân vi phạm quy tắc.

Bảo vệ sự xói mòn và thoát nước mái dốc tại các khu tái định cư

PoE đã quan sát thấy rằng các nền đắp có thể thiếu độ đầm chặt và không bảo vệ xói mòn mái dốc đầy đủ tại góc nghỉ. Thiếu hệ thống thoát nước thích hợp đối với các mái dốc đứng ở một số nơi. TSHPCo nên thu xếp để xem xét thiết kế/điều kiện kỹ thuật đối với các mái dốc không được bảo vệ và tiến hành khảo sát hiện trường cùng các công việc bổ sung.

Bảo vệ an toàn cho người dân tái định cư

Tại khu tái định cư số 4, điểm Suối Nón 2, có vấn đề về an toàn ở nơi các mảnh vườn đột nhiên kết thúc với một mái dốc sâu và đứng. Để ngăn ngừa tai nạn xảy ra với phương tiện hoặc xe đạp lăn xuống khỏi mép vườn hay người dân vô tình rơi xuống, cần có một hàng rào tại hiện trường phù hợp với Tiêu chuẩn An toàn của WB.

Quản lý đất mặt

Người dân tái định cư phải có đất mặt phục vụ cho mục đích cảnh quan xung quanh và trồng trọt trên thửa vườn được tạo của họ. Việc đổ thải đất mặt một cách lãng phí cùng với vật liệu đắp thường xuyên phải chấm dứt và đất mặt phải được trữ. Ở những nơi thiếu đất mặt, thì phải lấy trong khu vực ngập hồ chứa và trữ tại hiện trường để người dân tái định cư tự chở về rải lên thửa đất/vườn theo yêu cầu.

Các nghiên cứu bổ sung

Các nghiên cứu dự kiến có tính chất đa dạng sinh học và quản lý nước là cần thiết để đưa ra quyết định trong lĩnh vực quản lý môi trường sống và nguồn nước bền vững và quản lý đất đai. Việc chậm trễ triển khai một số nghiên cứu này có thể hủy hoại uy tín của dự án thủy điện đang là một dự án tốt về mặt môi trường.

Phủ xanh trước mùa mưa

Xói mòn vùng núi trọc là vấn đề tiềm ẩn cần phải được xử lý rất sớm. Chúng tôi khuyến nghị rằng các hoạt động cần thiết để khôi phục thảm thực vật phải được thực hiện trước tháng Sáu, khi mùa mưa bắt đầu.

Xâm lấn môi trường tự nhiên

TSHPCo phải hành động nhanh chóng để xác định mức độ lấn môi trường sống mà thực sự đang xảy ra để có thể bác bỏ những cáo buộc rằng sự phá hủy môi trường sống nghiêm trọng đang xảy ra. PoE đã được cảnh báo về vấn đề này mà không có cơ hội để thẩm tra tình hình của vấn đề và sẽ để ý đến tình hình này.

Chậm trễ trong việc giao các khu tái định cư và sự không chắc chắn liên quan

Trong khi việc xây dựng các khu tái định cư đã và đang tiến triển đáng kể thì lại có sự chậm trễ tổng thể khoảng sáu tháng trong việc giao các lô đất tái định cư cho người dân bị ảnh hưởng. Trong khi việc này không ảnh hưởng đến khả năng di chuyển của những người dân tái định cư trước khi ngập nhưng nó tạo ra sự không chắc chắn và sự thất vọng ở chừng mực nào đó trong cộng đồng cần được giải quyết bằng cách thông tin tốt hơn.

Đưa các diện tích quá dốc đến mức không thể dễ dàng sử dụng vào Quyền lợi Đất đai

Có một số nhầm lẫn về cách tính diện tích bề mặt của lô đất tái định cư. Một số phần rất dốc của khu tái định cư đã được đưa vào các lô đất ở hoặc đất vườn. Điều này cần phải được xem xét lại.

Sự khác nhau trong giá bồi thường giữa các cộng đồng lân cận

Cần tìm cách hài hòa đơn giá giữa các tỉnh lân cận, theo quy định mới trong Luật Đất đai, để tránh chênh lệch lớn hiện được thấy đối với cây Luồng.

Hệ thống quản lý khiếu kiện không nhất quán

Công tác quản lý khiếu kiện không phải lúc nào cũng được thực hiện, và Công ty Trung Sơn phải hỗ trợ các huyện trong việc thiết lập hệ thống quản lý khiếu kiện đáp ứng yêu cầu và công bằng, cũng như lập thành tài liệu liên quan.

Xác định và hỗ trợ không đầy đủ đối với những người dễ bị tổn thương

Hỗ trợ người dễ bị tổn thương cần phải được cải thiện theo tinh thần của OP 4.12 và RDLP vì các huyện đã không hoàn thành việc xác định và sàng lọc những người dễ bị tổn thương ngoài danh sách những người tàn tật có sẵn từ chính quyền liên quan.

Dự án Thủy điện Trung Sơn
Ban Chuyên gia Môi trường và Xã hội – Cuộc họp PoE và Báo cáo số 2

Ngày 1/04/2015

Erik Helland-Hansen

Lê Anh Tuấn

Frederic Giovannetti

Khúc Thanh Vân

PHỤ LỤC 1 – Điều khoản tham chiếu của PoE

Ban Chuyên gia Môi trường và Xã hội (PoE) – Dự án thủy điện Trung Sơn

I. Giới thiệu

1. Dự án Thủy điện Trung Sơn sẽ được xây dựng trên Sông Mã, thuộc địa phận của xã Trung Sơn, huyện Quan Hoá, tỉnh Thanh Hoá, với công suất lắp máy 260MW và điện lượng trung bình hằng năm 1018,6 GWh, là một dự án đa mục tiêu, cung cấp lợi ích phát điện và kiểm soát lũ. Công trình sẽ tham gia chống lũ hạ du, cấp nước bổ sung cho mùa kiệt và sẽ là một nguồn điện thay thế giảm phát thải khí nhà kính.
2. Các hạng mục công trình chính của thủy điện Trung Sơn bao gồm:
  - Một đập cao 84,5m, chiều dài theo đỉnh 513 m;
  - Một hồ chứa có diện tích 13,13 km², dung tích 348,5 triệu m³;
  - Một tuyến đường vào công trình dài 20,5 km;
  - Một số mỏ vật liệu;
  - Một khu lán trại thi công cho khoảng 4000 công nhân; và
  - Đường dây truyền tải.
3. Tổng chi phí dự tính là 412 triệu USD, trong đó khoảng 2,9 triệu USD cho công tác quản lý môi trường và 35,1 triệu USD cho công tác tái định cư và khôi phục sinh kế cho người dân. Tập đoàn Điện lực Việt Nam đã nhận được một khoản vay trị giá 330 triệu USD từ Ngân hàng Thế giới thông qua IBRD.
4. Việc triển khai thi công xây dựng các hạng mục của dự án và đưa dự án vào vận hành sẽ gây ra những tác động về Môi trường và Xã hội.
5. Các vấn đề chính về Môi trường của dự án bao gồm: Tác động về chất lượng nước, thủy văn, sức khỏe, cá và nghề cá - về cả hai phía thượng lưu và hạ lưu đập; tác động của việc thi công công trình chính, tác động của các lán trại công nhân xây dựng; tác động của các hạng mục phụ trợ cho dự án bao gồm cả đường thi công vận hành trong khu vực công trường, các mỏ vật liệu, đường dây 35 KV cấp điện thi công và xây dựng các khu tái định cư; Tác động gián tiếp vào nguồn tài nguyên thiên nhiên và đa dạng sinh học của khu vực, đặc biệt là các khu bảo tồn thiên nhiên lân cận (Pù Hu, Hang Kia – Pà Cò và Xuân Nha); Các tác động lên sức khỏe của của những người sống trong khu vực dự án và công nhân xây dựng; và tác động lên nguồn văn hóa vật thể trong khu vực dự án.
6. Các vấn đề chính về Xã hội của Dự án: Theo ước tính hiện tại, tổng số có 2,327 hộ gia đình với 10,591 người sẽ bị ảnh hưởng bởi toàn bộ dự án. Trong số đó, ước tính có 1.945 người thuộc 486 hộ gia đình bị ảnh hưởng bởi xây dựng tuyến đường thi công – vận hành nhà máy thủy điện, 7,012 người thuộc 1,516 hộ gia đình bị ảnh hưởng bởi việc xây dựng đập chính và các công trình gắn liền với đập, hồ chứa, và tác động thượng và hạ lưu của hồ chứa. Hiện chưa ước tính về số hộ bị ảnh hưởng bởi đường dây truyền tải điện. Trong số các hộ bị ảnh hưởng bởi toàn dự án, ước tính có khoảng 99% hộ dân tộc thiểu số, chủ yếu là người

Mường, Thái và Mông. Việc tái định cư và triển khai các hoạt động xây dựng của dự án sẽ ảnh hưởng đối với sinh kế và văn hóa của những người hiện đang sinh sống trong khu vực Dự án.

7. Chương trình tái định cư, sinh kế và phát triển dân tộc thiểu số (RLDP), Đánh giá tác động môi trường và xã hội bổ sung (SESIA) và Kế hoạch quản lý môi trường (EMP) đã được lập nhằm có các kế hoạch quản lý giảm nhẹ các tác động môi trường và xã hội của Dự án. Các báo cáo này đã được Ngân hàng Thế giới có thư không phản đối ngày 26/01/2011.
8. Thực tiễn tốt nhất cho các dự án được Ngân hàng Thế giới tài trợ thuộc “nhóm A” yêu cầu có một số hình thức Xem xét Độc lập tất cả các Đánh giá về Môi trường và Xã hội. Theo Chính sách Hoạt động về Đánh giá Môi trường (OP/BP 4.01) của Ngân hàng Thế giới thì: “Với các dự án thuộc nhóm A là những dự án có độ rủi ro cao hoặc dễ gây mâu thuẫn, hoặc có liên quan tới các mối quan ngại đa chiều và nghiêm trọng về môi trường, bên vay thường cần phải thuê một ban cố vấn gồm các chuyên gia độc lập, được quốc tế công nhận về môi trường để cố vấn về tất cả các khía cạnh của dự án liên quan đến đánh giá môi trường. Vai trò của ban cố vấn này phụ thuộc vào mức độ tiến triển của các hoạt động chuẩn bị cho dự án và vào mức độ và chất lượng của bất cứ công việc đánh giá môi trường nào đã được hoàn thành tại thời điểm Ngân hàng bắt đầu xem xét cân nhắc dự án”. Ban này (khác với ban an toàn đập được yêu cầu theo OP/BP 4.37.”An toàn đập”) sẽ tư vấn cụ thể cho bên vay về những khía cạnh sau: (a) điều khoản tham chiếu cho đánh giá môi trường, (b) các vấn đề và phương pháp chính để lập đánh giá môi trường, (c) những phát hiện và khuyến nghị của Đánh giá môi trường, (d) thực hiện các khuyến nghị trong Đánh giá môi trường, và (e) phát triển năng lực quản lý môi trường.
9. Giai đoạn chuẩn bị của Dự án đã hoàn tất, quá trình thực hiện Kế hoạch quản lý môi trường (EMP), Chương trình tái định cư, sinh kế và phát triển dân tộc thiểu số (RLDP) trong giai đoạn triển khai dự án cần có sự trợ giúp của các chuyên gia độc lập về các vấn đề Môi trường và Xã hội để đảm bảo sự thành công các mục tiêu An toàn về Môi trường và Xã hội của Dự án.
10. Công ty trách nhiệm hữu hạn một thành viên thủy điện Trung Sơn(TSHPCo) đang trong quá trình lựa chọn các tư vấn cá nhân tham gia vào Ban chuyên gia Môi trường và Xã hội (PoE) nhằm hỗ trợ TSHPCo trong việc xử lý các vấn đề Môi trường và xã hội trong giai đoạn thi công và vận hành.

II. Mục tiêu của PoE

11. Ban chuyên gia Môi trường và Xã hội (PoE) sẽ là một Ban cố vấn gồm các chuyên gia Môi trường và Xã hội được công nhận trên toàn thế giới và trong nước. Ban chuyên gia này sẽ cố vấn cho TSHPCo về tất cả các lĩnh vực liên quan tới Kế hoạch quản lý Môi trường (EMP) và Xã hội (tái định cư, sinh kế và phát triển dân tộc thiểu số) của Dự án. Mục tiêu ban đầu của Ban chuyên gia Môi trường và Xã hội là:
  - Cố vấn cho TSHPCo trong việc thực hiện tổng thể của dự án nói chung và kế hoạch quản lý môi trường và xã hội của dự án nói riêng nhằm đạt được các kết quả mong muốn một cách thành công theo cách bền vững về môi trường và xã hội.

- Cố vấn cho TSHPCo về việc thực hiện dự án theo các chính sách an toàn môi trường và xã hội của Ngân hàng Thế giới và các kế hoạch môi trường và xã hội (ví dụ EMP, RLDP và các kế hoạch khác).

III. Phạm vi công việc

12. Ban chuyên gia Môi trường và Xã hội (PoE) sẽ chia sẻ và cố vấn về những thực tiễn tốt nhất trong quản lý an toàn dự án cho nhóm thực hiện dự án và hỗ trợ nhóm này trong việc hình thành phương pháp tiếp cận thực hiện và tiến hành quản lý an toàn.
13. PoE chịu các trách nhiệm cung cấp cho TSHPCo các ý kiến tư vấn độc lập về thực hiện các hợp phần về môi trường và xã hội của dự án trong giai đoạn thi công và vận hành. Nhiệm vụ này bao gồm cố vấn cho TSHPCo các biện pháp hoặc phương pháp tối ưu và hỗ trợ trong các khía cạnh môi trường/xã hội trong quá trình triển khai EMP và RLDP.
14. Hai chuyên gia về môi trường sẽ cùng chia sẻ trách nhiệm về:
  - (i) Xem xét và đưa ra các ý kiến độc lập về các báo cáo về Quản lý Môi trường được lập bởi các tư vấn như: Tư vấn giám sát môi trường độc lập (IEMC), tư vấn giám sát Môi trường, tư vấn quan trắc chất lượng môi trường và đánh giá độ ô nhiễm và các báo cáo do Đội môi trường của nhà thầu lập v.v...
  - (ii) Xem xét và đưa ra ý kiến về các báo cáo kết quả các tiêu kế hoạch về môi trường của dự án; các nghiên cứu thêm cho dự án (đánh giá tác động cộng dồn, mô hình chất lượng nước, tiếp cận quản lý dòng sông nguyên vẹn, dữ liệu cơ sở, đánh giá giữa kỳ và cuối kỳ v.v...)
  - (iii) Tham gia với vai trò là thành viên Ban Giải quyết khiếu kiện độc lập (IGP) trong việc giải quyết các khiếu kiện về vấn đề môi trường và Xã Hội.
  - (iv) Đưa ra các ý kiến tư vấn về biện pháp nhân rộng kết các kết quả về môi trường của dự án nói chung. Nhiệm vụ này bao gồm đưa ra các chỉ dẫn về các tác động môi trường tiềm ẩn không lường trước được của dự án trong giai đoạn thi công và vận hành.
  - (v) Cung cấp cho TSHPCo những lời khuyên về bố trí thực hiện EMP, bao gồm cả việc nâng cao năng lực về quản lý môi trường.
  - (vi) Chuyên gia quốc tế về môi trường chịu trách nhiệm lập dự thảo phần về môi trường trong báo cáo của POE và tổng hợp các đầu vào từ các thành viên khác vào trong dự thảo báo cáo cuối cùng.
15. Hai chuyên gia xã hội sẽ cùng chia sẻ trách nhiệm về:
  - i. Xem xét và đưa ra các ý kiến độc lập về các báo cáo do các tư vấn lập về các vấn đề xã hội như là báo cáo giám sát độc lập về xã hội về việc thực hiện tái định cư và sinh kế và các báo cáo đánh giá cơ sở/ đánh giá giữa kỳ/ đánh giá cuối kỳ được lập theo RLDP.
  - ii. Xem xét và đưa ra các ý kiến nhận xét đối với các báo cáo kết quả của các tiêu kế hoạch về Xã hội dự án; và bất cứ nghiên cứu con nào mà được thực hiện để hoàn thành các mục tiêu của RLDP.

Dự án Thủy điện Trung Sơn

Ban Chuyên gia Môi trường và Xã hội – Cuộc họp PoE và Báo cáo số 2

- iii. Tham gia với vai trò là thành viên Ban giải quyết khiếu kiện độc lập (IGP) trong việc giải quyết các khiếu kiện về các vấn đề môi trường và Xã Hội. IGP sẽ họp định kỳ hàng quý để xem xét lại tất cả những khiếu kiện được giải quyết bởi Cán bộ quan hệ cộng đồng (CRO) và tổ trưởng Tổ ATXH, và thảo luận về những khiếu kiện chưa giải quyết xong. IGP cũng có thể tổ chức họp bất thường giữa kỳ để giải quyết những vấn đề khẩn cấp mà không cần chờ đến buổi họp hàng quý tiếp theo.
  - iv. Cố vấn về các giải pháp tăng cường các kết quả Môi trường và Xã hội nói chung của dự án. Nhiệm vụ này bao gồm việc đưa ra các hướng dẫn về các tác động Môi trường và Xã hội không lường trước của dự án có thể xảy ra trong các giai đoạn thi công và vận hành.
  - v. Cố vấn cho TSHPCo về các bố trí thực hiện EMP và RLDP, bao gồm các hoạt động nâng cao năng lực quản lý môi trường và xã hội.
16. POE sẽ đi hiện trường 1 hoặc 2 lần/năm để kiểm tra việc thực hiện các hoạt động an toàn Môi trường và Xã hội của dự án.
  17. PoE sẽ cho ý kiến tư vấn khách quan trên cơ sở thông tin, tài liệu, trao đổi và khảo sát hiện trường.
  18. Ban PoE có thể được triệu tập để tiến hành các cuộc họp khẩn cấp trong các tình huống cần có sự cố vấn ngay lập tức cho chủ đầu tư.
  19. Các thành viên của PoE có thể được yêu cầu làm việc riêng rẽ với TSHPCo.
  20. Tư vấn sẽ không được tiết lộ bất kỳ thông tin thương mại hoặc liên quan nào của Dự án mà có thể nhận được từ TSHPCo hoặc từ bất kỳ cơ quan Nhà nước nào khác.

IV. Tổ chức và thành viên của PoE

21. Các thành viên của POE sẽ lập thành một nhóm các nhà chuyên môn cấp cao được công nhận ở cấp quốc gia và quốc tế. Ban này sẽ có bốn (04) thành viên thường trực, 01 chuyên gia môi trường quốc tế và 01 chuyên gia môi trường trong nước, 01 chuyên gia xã hội quốc tế có kinh nghiệm thực hiện và giám sát các hoạt động khôi phục sinh kế và 01 chuyên gia xã hội trong nước có kinh nghiệm thực hiện và giám sát các kế hoạch tái định cư. Các thành viên khác sẽ được mời và được phê duyệt khi cần thiết. Các thành viên của Ban cần chia sẻ với nhau những kiến thức chuyên môn sắc bén và những kinh nghiệm sâu sắc trong lĩnh vực chuyên môn của họ. Chuyên gia môi trường quốc tế sẽ được cử làm Trưởng ban, Trưởng ban sẽ điều phối các hoạt động và việc thông tin liên lạc của Ban, triệu tập và chủ trì các buổi họp, liên hệ với TSHPCo khi cần thiết. Trưởng ban sẽ đảm bảo tính khách quan của Ban và các thành viên, và cân bằng các đánh giá và khuyến nghị của Ban.
22. TSHPCo sẽ ký hợp đồng trực tiếp với các thành viên của Ban chuyên gia Môi trường và Xã hội trên cơ sở hợp đồng với cá nhân. Nếu cần thiết các chuyên gia ở các lĩnh vực khác tham gia PoE, TSHPCo sẽ ký hợp đồng và huy động thêm.

V. Yêu cầu về trình độ của chuyên gia môi trường và xã hội

23. Tất cả các thành viên trong Ban cần quen thuộc với các Chính sách An toàn của Ngân hàng Thế giới và các quy định liên quan tới tái định cư và môi trường của Chính phủ, có chuyên

môn kỹ thuật và thực tiễn về xem xét các báo cáo dự án do các công ty tư vấn lập; và có kỹ năng phân tích, báo cáo tốt và khả năng làm việc theo nhóm. Các chuyên gia này phải có khả năng được minh chứng về lập báo bằng tiếng Anh.

Chuyên gia môi trường quốc tế

24. Chuyên gia môi trường phải có kiến thức về các chuyên ngành môi trường, có tối thiểu 15 năm kinh nghiệm làm việc, đã tham gia giám sát EMP cho một số lượng đáng kể các dự án phức tạp do Ngân hàng Thế giới hoặc các nhà tài trợ quốc tế khác như ADB, JBIC tài trợ. Có kinh nghiệm làm việc về các vấn đề môi trường – xã hội của dự án thủy điện. Giám sát EMP đối với các dự án thủy điện là một lợi thế. Yêu cầu tối thiểu đối với vị trí này là có bằng Thạc sĩ về kỹ thuật/khoa học môi trường, ưu tiên những người có bằng cấp cao hơn. Chuyên gia có kỹ năng vi tính cơ bản và có kỹ năng Tiếng Anh xuất sắc (nghe, nói, đọc, viết).

Chuyên gia môi trường trong nước

25. Có kiến thức về các chuyên ngành môi trường, có tối thiểu 10 năm kinh nghiệm làm việc, đã tham gia giám sát thực hiện kế hoạch quản lý Môi trường cho một số lượng đáng kể các dự án hạ tầng cơ sở do WB hoặc các nhà tài trợ quốc tế khác như ADB, JBIC tài trợ. Có kinh nghiệm làm việc về các vấn đề môi trường – xã hội của dự án thủy điện. Yêu cầu tối thiểu đối với vị trí này là có bằng Đại học về kỹ thuật/khoa học môi trường. Ưu tiên những người có bằng cấp cao hơn. Chuyên gia có kỹ năng vi tính cơ bản và có kỹ năng tiếng Anh tốt (nghe, nói, đọc, viết).

Chuyên gia Quốc tế về Xã hội

26. Chuyên gia xã hội quốc tế sẽ chịu trách nhiệm chính về sinh kế trong quá trình thực hiện dự án. Chuyên gia xã hội quốc tế phải có kiến thức về phát triển sinh kế cộng đồng, có tối thiểu 15 năm kinh nghiệm về tái định cư liên quan đến phát triển thủy điện; đã tham gia ít nhất 1 dự án phát triển tại Việt Nam với vai trò là chuyên gia phát triển sinh kế. Yêu cầu tối thiểu đối với vị trí này là bằng Thạc sĩ quốc tế về nông nghiệp/nông học, phát triển nông thôn, xã hội học nông thôn, kinh tế học ứng dụng hoặc các lĩnh vực có liên quan khác. Ưu tiên những người có bằng cấp cao hơn. Chuyên gia có kỹ năng vi tính cơ bản và trình độ tiếng Anh tốt (nghe, nói, đọc, viết).

Chuyên gia Tái định cư trong nước.

27. Chuyên gia Tái định cư phải có kiến thức về di dân tái định cư các dự án phát triển tại các vùng có người dân tộc thiểu số, am hiểu các phong tục, tập quán sinh sống, cũng như bản sắc văn hoá dân tộc của các dân tộc; có kinh nghiệm làm việc về các vấn đề môi trường – xã hội của dự án thủy điện, có tối thiểu 10 năm kinh nghiệm làm việc về tái định cư; có kinh nghiệm về tái định cư liên quan tới phát triển thủy điện; đã tham gia ít nhất 01 dự án có nguồn vốn ODA (nghĩa là các dự án mà các chính sách OP 4.10/12 hoặc các chính sách tương tự được áp dụng) trong vai trò chuyên gia cao cấp về tái định cư. Yêu cầu tối thiểu đối với vị trí này là phải có bằng Đại học về xã hội học, nhân chủng học, khoa học chính trị, hoặc các lĩnh vực có liên quan khác, ưu tiên người có bằng cấp cao hơn. Chuyên gia phải có kỹ năng sử dụng máy tính tốt, kỹ năng tiếng Anh tốt (nghe, nói, đọc, viết)

VI. Báo cáo và tài liệu giao nộp

28. Trong các giai đoạn thi công và vận hành Dự án, PoE sau khi xem xét hiện trạng thực hiện và các báo cáo thực hiện các phần việc môi trường và xã hội của dự án sẽ tổng hợp, lập báo cáo đánh giá trong đó bao gồm các kiến nghị đối với việc thực hiện EMP, RLDP và thiết kế của dự án liên quan đến các vấn đề môi trường và xã hội. Các nội dung này phải được trình nộp cho TSHPCo đúng hạn để không chỉ TSHPCo có thể sử dụng trong công tác quản lý mà còn để tư vấn và nhà thầu của TSHPCo có thể sử dụng các khuyến nghị đó một cách hiệu quả. Các báo cáo đánh giá cũng phải được PoE nộp cho Ngân hàng Thế giới xem xét và được Ngân hàng Thế giới chấp thuận.
29. Các báo cáo đánh giá được tất cả các thành viên PoE ký, thông thường báo cáo này sẽ bao gồm, nhưng không giới hạn trong những nội dung sau: (i) tình trạng của các vấn đề môi trường và xã hội; (ii) hành động đã thực hiện theo các khuyến nghị trước đó; (iii) những vấn đề cần được giải quyết khi được PoE, các tư vấn liên quan và các nhà thầu hoặc các bên bị ảnh hưởng và các tổ chức phi chính phủ địa phương, v.v... nhận diện; (iv) các kết quả và những gợi ý của các chương trình giám sát; (v) các khuyến nghị của PoE về những vấn đề cụ thể và các hành động sẽ được thực hiện.
30. Đối với các chuyến khảo sát kiểm tra thực địa trong các giai đoạn thi công và vận hành của dự án, PoE sẽ trình một dự thảo Báo cáo Tóm tắt về những phát hiện cho TSHPCo trong vòng 10 ngày sau khi kết thúc chuyến thực địa. Các đánh giá và ý kiến của TSHPCo đối với báo cáo dự thảo này sẽ được hoàn chỉnh và gửi cho PoE. Báo cáo dự thảo cuối cùng của PoE sẽ được TSHPCo xuất bản công khai sau khi nhận được từ PoE và trong hầu hết các trường hợp là trong vòng 20 ngày sau khi PoE hoàn thành công tác hiện trường.
31. Đối với mỗi loại báo cáo, Tư vấn sẽ trình nộp 5 bản tiếng Anh và 5 bản tiếng Việt, trong đó có 01 bản gốc, 04 bản sao và 02 đĩa CD (tiếng Anh + tiếng Việt).

VII. Thời gian thực hiện và tháng công

32. Nhiệm vụ yêu cầu đối với các thành viên của PoE dự kiến thực hiện trong giai đoạn thi công và vận hành dự án. Tổng số tháng công ước tính cho nhiệm vụ này là 24 tháng công.

TT	Vị trí	Tháng công
1	Chuyên gia môi trường quốc tế	6
2	Chuyên gia môi trường trong nước	6
3	Chuyên gia Quốc tế về Xã hội	6
4	Chuyên gia Tái định cư trong nước	6
	Tổng số tháng công ước tính	24

33. Tư vấn sẽ được thuê theo hình thức: *Hợp đồng theo thời gian*

34. Các chuyên gia sẽ được lựa chọn theo hình thức: *Tư vấn cá nhân (IC)*

IV. Trách nhiệm của Công ty Thủy điện Trung Sơn

35. TSHPCo có trách nhiệm cung cấp cho tư vấn các tài liệu, số liệu liên quan đến dự án, bao gồm các báo cáo, số liệu và thông tin liên quan đến hoạt động môi trường và xã hội của dự án.
36. TSHPCo sẽ cho phép tiếp cận tự do, không bị hạn chế tới toàn bộ khu vực dự án, cũng như các khu vực xung quanh theo đề nghị của các thành viên của của POE và tạo điều kiện thuận lợi về phương tiện đi lại và định hướng.
37. Trong các đợt khảo sát hiện trường và các cuộc họp, TSHPCo cử đại diện hợp pháp và đại diện của các tư vấn liên quan đến các vấn đề môi trường và xã hội khác để trao đổi theo yêu cầu của Tư vấn. TSHPCo cũng sẽ cử cán bộ của mình hỗ trợ Tư vấn trong việc bố trí các cuộc họp và khảo sát hiện trường.

PHỤ LỤC 2 – Các tài liệu đã nhận được

Hợp PoE #1

- Đánh giá môi trường, báo cáo tóm tắt, ngày 15/01/2011.
- Đánh giá môi trường và xã hội bổ sung, ngày 15/01/2011.
- Kế hoạch quản lý môi trường, tháng 1 năm 2011.
- Chương trình tái định cư, sinh kế và phát triển dân tộc thiểu số (RLDP), ngày 15/01/2011.
- Hợp đồng thi công gói thầu W-MW-01, Xây lắp công trình chính, tháng 10 năm 2012 và Hợp đồng thiết bị cơ khí và Thiết bị cơ điện.
- Báo cáo khởi động (Dự thảo cuối cùng) về “Tur vấn giám sát quốc tế - Công trình chính và các khu tái định cư” do Fichtner lập, tháng 1 năm 2014.
- Báo cáo giám sát định kỳ đầu tiên, RLDP, do Công ty TNHH Tư vấn Quốc tế VICA lập, tháng 9 năm 2013.
- Báo cáo tiến độ thi công công trình chính 1.

Hợp PoE #2

- C-MW-03: Báo cáo tuần (ngày 02 tháng 11 năm 2014) AECOM New Zealand Limited in association with EASIA of Viet Nam, ngày 05/12/2014
- C-MW-03: Báo cáo tháng (tháng 10 năm 2014) AECOM New Zealand Limited kết hợp với EASIA của Việt Nam, ngày 29/11/2014
- Dịch vụ tư vấn đối với “Tur vấn giám sát độc lập về môi trường - Công trình chính và các khu tái định cư”; (Bản cuối cùng), BÁO CÁO GIÁM SÁT số 1, do Fichtner trình, tháng 10 năm 2014.
- Dịch vụ tư vấn đối với “Tur vấn giám sát độc lập về môi trường - Công trình chính và các khu tái định cư”; (Bản dự thảo), BÁO CÁO GIÁM SÁT số 2, do Fichtner trình, tháng 12 năm 2014.
- Tur vấn quan trắc chất lượng môi trường, đánh giá độ ô nhiễm (giai đoạn thi công), gói thầu C-EMP15, Báo cáo giám sát đợt công tác thứ hai do Exp International Services Inc trình ngày 20/5/2014; hiệu chỉnh ngày 24/7/2014.
- Báo cáo tình hình thực hiện dự án tính đến ngày 15/12/2014.
- Dự án Thủy điện Trung Sơn (TSHPP), Đánh giá giữa kỳ (MTR) ngày 03-21/11/2014, Biên bản ghi nhớ của Ngân hàng Thế giới - tháng 11 năm 2014.
- Kế hoạch quản lý môi trường công trường dự án Trung Sơn (SEMP), do LIÊN DANH SAMSUNG C&T CORPORATION - CÔNG TY CỔ PHẦN XÂY DỰNG 47 lập.
- Báo cáo điều tra cơ sở (RLDP), Tư vấn VICA, tháng 9 năm 2013;
- Báo cáo giám sát độc lập thứ năm, Kế hoạch cải thiện sinh kế cộng đồng (CLIP), Tư vấn VICA, tháng 11 năm 2014;
- Báo cáo giám sát định kỳ thứ tư, RLDP, Tư vấn VICA, tháng 11 năm 2014.
- Báo cáo tình hình thực hiện dự án tính đến ngày 15/12/2014.

Dự án Thủy điện Trung Sơn

Ban Chuyên gia Môi trường và Xã hội – Cuộc họp PoE và Báo cáo số 2

- Đánh giá giữa kỳ (MTR), ngày 03-21/11/2014, Biên bản ghi nhớ của Ngân hàng Thế giới - tháng 11 năm 2014.

PHỤ LỤC 3 – Lịch trình của PoE

Ngày giờ	Nội dung
Ngày 06/01/2015	
19:15	<ul style="list-style-type: none"> • Các chuyên gia rời nhà để đến Hà Nội, Việt Nam - Erik Helland-Hansen (từ Na Uy) - Frederic Giovannetti (từ Pháp) - Lê Anh Tuấn (từ TP Cần Thơ, Việt Nam) • Tuấn: Đến Sân bay Quốc tế Nội Bài, Hà Nội • Tuấn: Nghỉ 1 đêm tại Khách sạn Thương mại, 25 Ngọc Khánh, Hà Nội.
Ngày 07/01/2015	
6:20	<ul style="list-style-type: none"> • Frederic: Đến Sân bay Quốc tế Nội Bài, Hà Nội và chờ Erik.
8:15	<ul style="list-style-type: none"> • Tuấn, Vân và Dương (phiên dịch của WB): Đi từ Hà Nội lên Sân bay Quốc tế Nội Bài để đón Frederic và Erik.
9:35	<ul style="list-style-type: none"> • Erik: Đến Sân bay Quốc tế Nội Bài, Hà Nội
10:10	<ul style="list-style-type: none"> • Nhóm PoE + Dương: Đi từ sân bay đến huyện Mai Châu, tỉnh Hòa Bình.
16:00	<ul style="list-style-type: none"> • Nhận phòng tại Khách sạn Khoa Thanh, Thị trấn Mai Châu.
16:20	<ul style="list-style-type: none"> • Đi từ Mai Châu đến văn phòng Ban QLDA Trung Sơn
17:10	<ul style="list-style-type: none"> • Họp với những người tham gia dự án thủy điện Trung Sơn để thống nhất chương trình làm việc trong đợt công tác của PoE, các thủ tục và hướng dẫn tài chính hiện hành của dự án.
18:30	<ul style="list-style-type: none"> • Quay về Khách sạn Khoa Thanh, huyện Mai Châu, tỉnh Hòa Bình.
Ngày 08/01/2015	
8:00 – 9:30	<ul style="list-style-type: none"> • Đi từ Mai Châu đến huyện Mường Lát
9:30 – 11:30	<ul style="list-style-type: none"> • Thăm khu tái định cư số 2, bản Tài Chánh, xã Mường Lý
11:30 – 12:00	<ul style="list-style-type: none"> • Tham khu nội trú - Trường Tiểu học ở bản Nàng 1, xã Mường Lý
12:00 – 13:30	<ul style="list-style-type: none"> • Thăm khu tái định cư số 2, bản Lát, xã Mường Lý
14:50 – 17:00	<ul style="list-style-type: none"> • Họp với Hội đồng Bồi thường huyện Mường Lát

Dự án Thủy điện Trung Sơn
Ban Chuyên gia Môi trường và Xã hội – Cuộc họp PoE và Báo cáo số 2

Ngày giờ	Nội dung
17:20	<ul style="list-style-type: none"> Quay về Khách sạn Khoa Thanh, huyện Mai Châu, tỉnh Hòa Bình.
Ngày 09/01/2015	
8:30 – 10:30	<ul style="list-style-type: none"> Đi từ Mai Châu đến huyện Vân Hồ
10:30 – 12:00	<ul style="list-style-type: none"> Họp với Hội đồng Bồi thường huyện Vân Hồ
13:00 – 16:30	<ul style="list-style-type: none"> Thăm khu tái định cư số 4, Suối Nón 2, Suối Nón 1, huyện Vân Hồ
16:30 – 17:30	<ul style="list-style-type: none"> Quay về Khách sạn Khoa Thanh, huyện Mai Châu, tỉnh Hòa Bình.
Ngày 10/01/2015	
8:00 – 9:30	<ul style="list-style-type: none"> Đi từ Mai Châu đến khu tái định cư số 1
9:30 – 11:10	<ul style="list-style-type: none"> Thăm khu tái định cư số 1, bản Xước
11:10 – 12:10	<ul style="list-style-type: none"> Thăm khu tái định cư số 1, bản Keo Đăm
12:10 – 12:20	<ul style="list-style-type: none"> Thăm mỏ đá và trạm nghiền
12:20 – 12:45	<ul style="list-style-type: none"> Thăm khu lán trại công nhân và Trung tâm y tế
13:10 – 16:00	<ul style="list-style-type: none"> Erik và Tuấn: Thăm bãi thải, công trường xây dựng đập chính và bãi gia công hàn đường ống áp lực Frederic và Vân: Thăm Khu tái định cư số 1, bản ???
17:30	<ul style="list-style-type: none"> Quay về Khách sạn Khoa Thanh, huyện Mai Châu, tỉnh Hòa Bình.
Ngày 11/01/2015	
8:00 – 9:00	<ul style="list-style-type: none"> Đi từ Mai Châu đến Ban QLDA Trung Sơn
9:00 – 12:00	<ul style="list-style-type: none"> PoE họp về dự thảo báo cáo đợt công tác thứ 2
13:30 – 17:00	<ul style="list-style-type: none"> PoE họp với các cán bộ của Công ty Trung Sơn
17:30	<ul style="list-style-type: none"> Quay về Khách sạn Khoa Thanh, huyện Mai Châu, tỉnh Hòa Bình.
Ngày 12/01/2015	
8:00 – 8:15	<ul style="list-style-type: none"> Trả phòng Khách sạn Khoa Thanh
8:15 – 11:10	<ul style="list-style-type: none"> Đi từ Mai Châu về Hà Nội

Dự án Thủy điện Trung Sơn
Ban Chuyên gia Môi trường và Xã hội – Cuộc họp PoE và Báo cáo số 2

Ngày giờ	Nội dung
14:00 – 16:00	<ul style="list-style-type: none"> • Họp tổng kết tại Văn phòng đại diện Ngân hàng Thế giới tại Hà Nội gồm PoE, WB và Công ty Trung Sơn.
16:00-	<ul style="list-style-type: none"> • Erik và Frederic đi từ Hà Nội đến sân bay Nội Bài để bay về Na Uy và Pháp • Tuấn: nhận phòng tại Khách sạn Công đoàn • Vân: ở lại Hà Nội
Ngày 13/01/2015	
10:00 – 16:30	<ul style="list-style-type: none"> • Tuấn: trả phòng Khách sạn Công đoàn và rời Hà Nội về Cần Thơ
	<ul style="list-style-type: none"> • Erik và Frederic: Về đến Na Uy và Pháp

PHỤ LỤC 4 – Những người đã gặp

Tổ chức	Tên	Vị trí/Nhiệm vụ
Ngân hàng Thế giới	Franz Gerner	Chủ nhiệm dự án
	Roxanne Hakim (Bà)	Trưởng nhóm xã hội tại Việt Nam
	Trần Hồng Kỳ	Chuyên gia năng lượng cao cấp
	Nguyễn Văn Sơn	Chuyên gia môi trường
	Nguyễn Quý Nghị	Chuyên gia phát triển xã hội
	Vũ Thị Thu Hương	Trợ lý chương trình
	Trần Hữu Dương	Phiên dịch
Công ty Trung Sơn	Vũ Hữu Phúc	Giám đốc Công ty Trung Sơn
	Hoàng Ngọc Hiền	Phó giám đốc Ban quản lý dự án
	Trần Quốc Hùng	Phó phòng Bồi thường - GPMB
	Nguyễn Trường Chinh	Trưởng phòng Bồi thường - GPMB
	Đàm Thị Ngọc Anh (Bà)	Điều phối viên dự án/ Tổ trưởng phiên dịch
	Nguyễn Thanh Tâm (Bà)	Chuyên viên tài chính
	Nguyễn Thế Truyền	Giám đốc Trung tâm Y tế
	Đặng Đình Tuấn	Lái xe
Ban chuyên gia	Erik Helland-Hansen	Chuyên gia môi trường quốc tế (Trưởng nhóm)
	Frederic Giovannetti	Chuyên gia tái định cư quốc tế
	Lê Anh Tuấn	Chuyên gia môi trường trong nước
	Khúc Thị Thanh Vân	Chuyên gia xã hội trong nước
Chính quyền địa phương	Phạm Bá Điều	Phó Chủ tịch UBND huyện Mường Lát Trưởng ban Bồi thường - Giải phóng mặt bằng huyện Mường Lát
	Hà Văn Chiếm	Trưởng phòng Tài nguyên và Môi trường huyện Mường Lát
		Phó ban Bồi thường - Giải phóng mặt bằng

Dự án Thủy điện Trung Sơn

Ban Chuyên gia Môi trường và Xã hội – Cuộc họp PoE và Báo cáo số 2

Tổ chức	Tên	Vị trí/Nhiệm vụ
		huyện Mùong Lát
	Trần Hoàng Khiêm	Giám đốc điều hành Trung tâm Phát triển quỹ đất huyện Vân Hồ Đại diện UBND huyện Vân Hồ

PHỤ LỤC 5 - Ý kiến của chuyên gia tái định trong nước về báo cáo giám sát xã hội và tái định cư

1. Báo cáo giám sát độc lập số 4 - Kế hoạch tái định cư, khôi phục sinh kế và Kế hoạch phát triển dân tộc thiểu số của thủy điện Trung Sơn

- Trong báo cáo giám sát độc lập này, tư vấn khuyến nghị RLDP cần phải được cập nhật. Đây là một trong những quy định về thủ tục của ADB chứ không phải WB;
- Tư vấn cần phải xem xét khiếu nại mà họ đã không nhận được phản hồi từ cộng đồng bị ảnh hưởng trong quá trình thiết kế trong khi công việc này được nêu rõ trong RLDP liên quan đến việc bố trí tại các khu tái định cư và trong EMDP;
- Mục 23, tư vấn cần phải thu thập thông tin tốt hơn và cần xác định rõ diện tích đất ở và vườn (700m²) với diện tích sàn (250m²); Hơn nữa, tư vấn có thể tìm hiểu thông tin này từ các Hội đồng bồi thường huyện và ý kiến của các bên liên quan khác nhau về vấn đề này;
- Mục 24 cho thấy không có nghiên cứu về các hướng dẫn tư vấn trong RLDP để xác định các hộ gia đình bị ảnh hưởng và di dời. Tương tự, nếu tư vấn thấy các kết quả không nhất quán giữa HĐBT và danh sách các bản (222 và 186 hộ gia đình) thì các tư vấn giám sát độc lập cần nghiên cứu nhiều hơn nữa để cho TSHPCo thấy những điểm không nhất quán với RLDP (đây là một trong những nhiệm vụ của tư vấn giám sát độc lập);
- III.1.3 nói rằng phụ nữ không thể tiếp cận thông tin. Tư vấn cần phải tìm hiểu thêm về điều này. Trong thời gian chuẩn bị dự án, toàn bộ thông tin đã được phổ biến thông qua nhiều hình thức khác nhau và thông tin đã được dịch sang tiếng dân tộc. Và đối với những người dân không biết chữ và không thể tiếp cận thông tin, TSHPCo ghi âm thông tin này bằng tiếng Thái, Mông và Mường. Trong thời gian này, hoạt động truyền thông đang được triển khai, tư vấn cần hiểu quá trình thực hiện chiến lược truyền thông để đảm bảo rằng mọi người dân có thể tiếp cận thông tin.
- Mục 15 và 29. Tư vấn đã nhầm lẫn về số các huyện bị ảnh hưởng bởi dự án. Nếu chỉ xem xét công trình chính, dự án Trung Sơn chỉ gây tác động đến 2 tỉnh; nếu tính cả đường dây 35kV, dự án Trung Sơn cũng chỉ tác động đến hai huyện của Thanh Hóa, một huyện của tỉnh Sơn La và một huyện của tỉnh Hòa Bình;
- Mục 31 của báo cáo nói rằng: “Đã hoàn thành kiểm đếm nhà, bể nước, nhà vệ sinh và các kết cấu hỗ trợ bị ảnh hưởng bởi công trường xây dựng của 13 hộ gia đình ở các bản Co Me và Chiềng của xã Trung Sơn. Ngày 27/05/2014, Hội đồng bồi thường huyện đã lập Tờ trình số 19/TTr-BTGPMB để huyện đánh giá và phê duyệt bồi thường. Thông tin này mâu thuẫn với Bảng 2 thể hiện ngay bên dưới. Có vẻ như có sự nhầm lẫn ở đây. Điều này có lẽ là do kiểm đếm các bể nước, nhà vệ sinh và phương án bồi thường cho các kết cấu, giải phóng mặt bằng đã được hoàn thành tại bản Co Me từ ngày 09/01/2012;
- Thông tin trong mục 31 cần được xem xét: “San lấp mặt bằng đã được thực hiện bởi người dân” hoặc cần phải làm rõ rằng những hợp phần san lấp nào đã được thực hiện bởi người dân;

Dự án Thủy điện Trung Sơn

Ban Chuyên gia Môi trường và Xã hội – Cuộc họp PoE và Báo cáo số 2

- Tất cả các phần áp dụng đơn giá bồi thường (III.2.2.1, III.2.2.2 và III.2.2.3) đã không chỉ ra liệu những giá bồi thường này có phù hợp với các quy định của RLDP hay không (đây cũng là công việc của tư vấn độc lập);
- Phần III.2.3 về phương án bồi thường chi tiết. Tư vấn chỉ cung cấp thông tin chung của phương án chi tiết. Các hoạt động trong giai đoạn này bao gồm cả niêm yết công khai phương án bồi thường chi tiết đã được thực hiện chưa? Các hộ gia đình đã nhận được phương án bồi thường chi tiết của họ chưa? Họ có bất kỳ khiếu nại hay thắc mắc về bất cứ điều gì không?
- Bảng 4: chi trả bồi thường và hỗ trợ từ dự án từ tháng 6/2014 8/2013 cho thấy 8 gia đình chưa nhận được bồi thường, tư vấn có thể làm nhiều hơn để tìm hiểu lý do tại sao họ không được bồi thường;
- Trong Mục 53, tư vấn cần phải nêu rõ có bao nhiêu loại hỗ trợ đã được thực hiện, số tiền cho mỗi loại hỗ trợ và tư vấn cần cung cấp một bảng dữ liệu để thể hiện rõ ràng hơn;
- Giới và dân tộc thiểu số. Có rất nhiều việc làm tốt của Ban QLDA Thủy điện Trung Sơn như việc làm cho các lao động là người dân tộc thiểu số, nhưng báo cáo đã không đề cập đến việc này. Ngoài ra, việc thiếu hoạt động như Quy tắc ứng xử đối với các cộng đồng dân tộc thiểu số cần được lập bởi nhà thầu và vận động chính sách cho công nhân chưa được thực hiện, cần phải được giám sát và khuyến nghị cho Ban QLDA Thủy điện Trung Sơn; Ngoài các vấn đề về phụ nữ và dân tộc thiểu số đang gặp phải ở một số lĩnh vực mà báo cáo đã nêu, làm thế nào để tăng cường sự hợp tác của Ban QLDA Thủy điện Trung Sơn và Hội liên hiệp phụ nữ các huyện, các cơ quan dân tộc thiểu số?
- Báo cáo không bao gồm tất cả các phụ lục theo yêu cầu trong TOR.

2. Báo cáo giám sát độc lập số 5 - Kế hoạch khôi phục sinh kế của thủy điện Trung Sơn

Báo cáo giám sát độc lập số 5 cung cấp rất nhiều thông tin và đã được chuẩn bị tốt. Tuy nhiên, cần phải làm rõ những điểm sau:

- Báo cáo không làm rõ liệu có sự tham gia của các tổ chức chịu trách nhiệm về sinh kế của các huyện và các xã trong các hoạt động của CLIP hay không (Phòng Nông nghiệp, các Trung tâm khuyến nông, các Hội nông dân và thú y tại các huyện);
- Báo cáo không chỉ ra các nhân viên khuyến nông ở cấp xã tham gia trong giai đoạn thí điểm và giai đoạn chuyển tiếp của CLIP như thế nào?
- Báo cáo cần đưa ra các khuyến nghị cho giai đoạn nhân rộng.